

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

Hoe vergroten we
onze *bubbel*?

Eenheid: feit en
richtsnoer

Wat is het doel van
reizen?

Een universeel
stemadvies

“Menig dode steen
is een teken van
leven”

Karma, relaties en
maatschappij

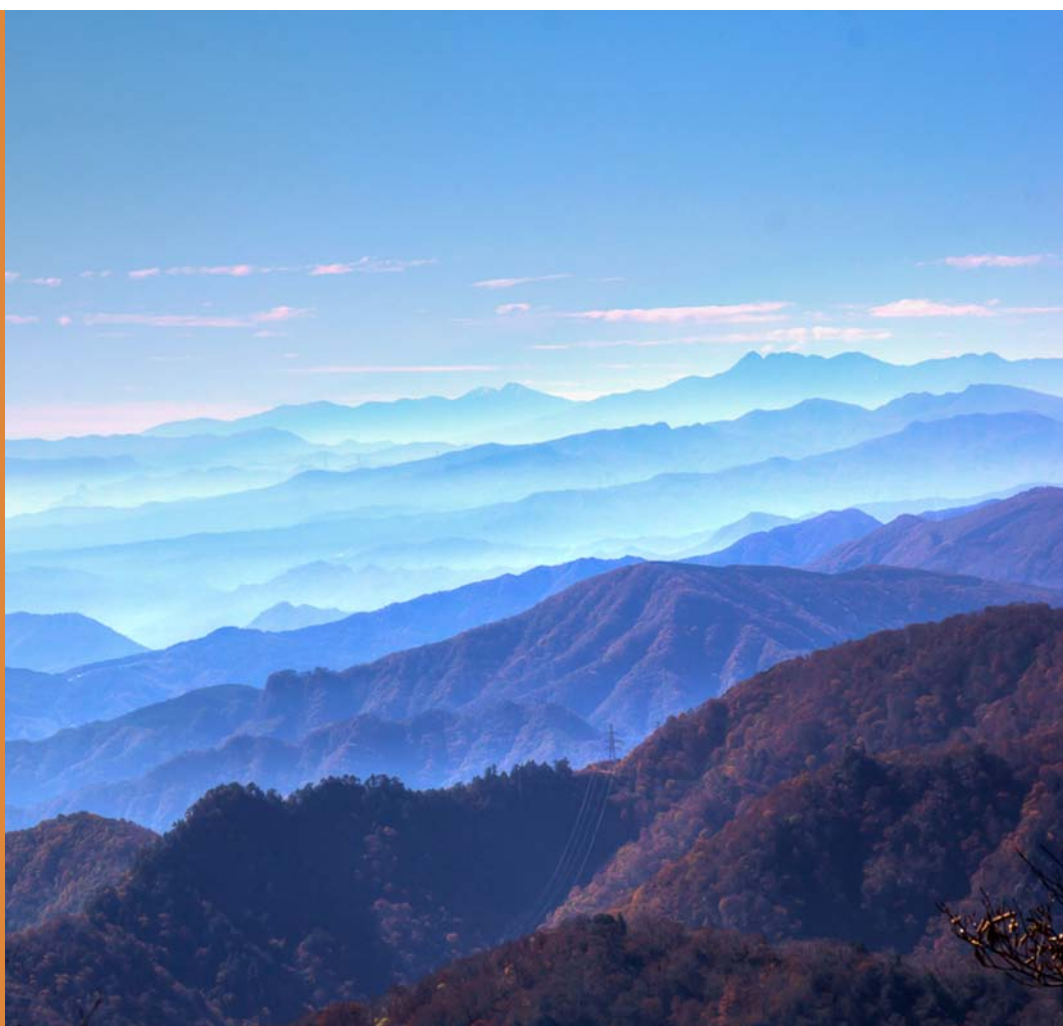

Foto omslag:

Reizen is het betreden van andere mentale sferen. Een wijs mens verkent op het innerlijke gebied steeds grootsere velden van ervaring, zonder dat hij zich uiterlijk hoeft te verplaatsen.

Inhoud *Lucifer* – de Lichtbrenger

39e jaargang | nummer 1 | februari 2017

Licht op ...

Hoe maken we onze *bubbel* groter?

p. 2

Veel meer dan voorheen, worden we in onze denkwereld, onze bubbel, versterkt. We krijgen alleen de informatie die we wensen. Hoe maken we onze bubbel transparanter, universeler?

Herman C. Vermeulen

De illusie voorbij: een oproep tot eenheid

De eenheid roept: hoe beantwoorden we de oproep?

p. 4

‘De illusie voorbij; een oproep tot eenheid’: dat was het thema van de 141e Internationale Conventie van The Theosophical Society Adyar. Als gastspreker van onze organisatie, de Theosophical Society Point Loma Blavatskyhouse, gaf Barend Voorham op 2 januari 2017 de ‘openbare lezing’. Barend Voorham gaf hierin de theosofische visie op illusies en hoe je die overwint, en een visie op Eenheid die volkomen boven sentiment en emotie staat. Grondgedachten die een directe, inspirerende oproep doen aan onszelf — en aan alle theosofische organisaties die het werk van de oprichters willen voortzetten.

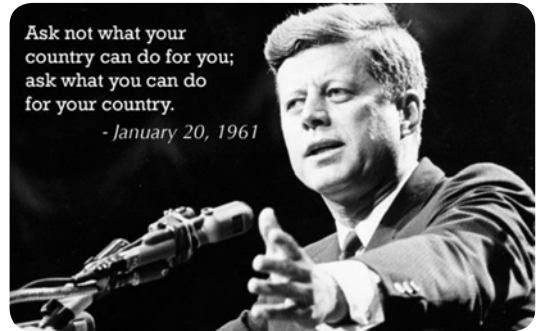
Barend Voorham

Wat is het doel van reizen?

p. 13

We reizen tegenwoordig wat af. In onze westerse maatschappij is het bijna vanzelfsprekend om tijdens vakantie naar de meest exotische bestemmingen te vliegen. Maar wat is reizen eigenlijk en waarom reizen mensen?

Erwin Bomas

De universele politicus Stemadvies voor aanstaande verkiezingen

p. 18

Dit artikel geeft een stemadvies, maar anders dan bij de zogenaamde stemwijzers, is dit een advies dat niet tot navolgen maar tot nadenken stemt.

Barend Voorham

Hoe voorkom of genees je depressies?

p. 21

Lucifer, de *Lichtbrenger* vraagt om visies en ervaringen van zijn lezers.

Plato en zijn betekenis voor onze tijd: een voorproef

p. 22

Dit buitengewoon waardevolle boek is nu weer verkrijgbaar.

Redactie

Gesignaleerd

25

- » “Menig dode steen is een teken van leven”

Uw vragen

26

- » Karma, relaties en maatschappij
- » Vragen over evolutie

Activiteiten Agenda

31

- » Lezingen in maart, april en mei 2017

Licht op ...

Hoe maken we onze *bubbel* groter?

Toen wij ruim een jaar geleden een aflevering zagen van 'House of Cards', een Amerikaanse soapserie die zich afspeelt in het Witte Huis rond de president, zijn familie en medewerkers, was onze eerste gedachte: dit is een opgeklapte sensatieserie die niets of weinig met de werkelijkheid te maken heeft. Het afgelopen jaar, met de hele circus rond de Amerikaanse verkiezingen, gaf ons een klein voorproefje dat 'House of Cards' minder ver van de werkelijkheid stond dan we dachten. De ronduit sterke verruwing en de respectloze omgang met elkaar was schokkend.

We zijn de schok van de verkiezingen nog niet te boven, of er kwamen weer nieuwe incidenten, nieuwe schokkende voorbeelden van menselijke omgang. Een voorbeeld is de hele discussie over de opkomst bij de inauguratie van de nieuwe president Trump. Beelden lieten een beperkte opkomst zien, maar deze beelden werden door de president glashard ontkend. Hij claimde een veel hogere opkomst. Dit is het begin van een *story* waar we het einde nog niet van zien; de sensatie van de soapserie 'House of Cards' is volledig achterhaald: fictie wordt werkelijkheid.

Wat is nieuws, wat is waarheid?

De vraag die als gevolg van de bovenstaande gebeurtenissen naar voren kwam is: 'wat is nieuws?' De eerste duidelijke confrontatie ging over het nieuws dat de verschillende media-kanalen, van krant tot internet en tv, brachten. Het Witte Huis ontkende feiten door ze met een heel kort weerwoord tegen te spreken. De nieuws-media werden zo knock-out geslagen. Tijdens perspresentaties mochten geen vragen meer worden gesteld: dit legde een aantal media het zwijgen op, en daarmee *hun* invalshoek op de feiten.

Enkele media hebben zich weten te herpakken, en zijn weer volledig in de running met hun presentatie van het nieuws, en vooral door het checken van feiten, wat een belangrijke mediataak is.

Dit hele gebeuren werd en wordt over de hele wereld gevolgd, omdat de relaties met Amerika en de invloed van Amerika ons allen aangaan. Direct of indirect hebben we er allemaal mee te maken. Het gaf een schokeffect en heeft een discussie opgestart over 'wat is waarheid?'. Het heeft er de schijn van alsof de wereld momenteel in twee delen wordt gesplitst: een groep die over die vraag wil nadenken, en een groep die zegt: "Dat maakt mij niet uit, als er maar iets gebeurt waardoor ik weer werk krijg."

Wat er gebeurd is, en nog steeds gebeurt, ook in ons werelddeel, wordt niet veroorzaakt door één persoon. Het is het resultaat van de keuzen die miljoenen mensen maken, vaak omdat hun positie verre van ideaal is. Uit de nood die hun positie met zich meebrengt, kiezen ze voor kandidaten die de oplossing beloven voor hun problemen. Waar die oplossingen vandaan komen, wordt niet belangrijk gevonden.

Het is al veel langer bekend dat samenlevingen die de grootste harmonie kennen, die samenlevingen zijn waar de sociale verschillen het kleinst zijn. In de Amerikaanse samenleving, waar die verschillen heel groot zijn en nog groter worden, zien we een duidelijke verruwing. Maar deze verruwing is niet beperkt tot de Amerikaanse politiek en maatschappij; we zien hetzelfde gebeuren in andere werelddelen, inclusief ons werelddeel.

De maatschappelijke verschillen hebben ook een sterke invloed op de onderlinge communicatie, van mens tot mens. Ook daar zien we klassenverschillen. De klassieke media worden volledig ingehaald door de nieuwe social media. Iedereen bouwt zijn eigen communicatiekanaal, overeenkomstig de groep waartoe hij denkt te behoren. Via computer en smartphone bouwt hij een alternatief circuit, met technieken als Twitter en Facebook-achtige

apps. De moderne technologie biedt mogelijkheden waar we de consequenties nog niet helemaal van overzien, en waar we zeker nog niet de bijbehorende verantwoordelijkheid voor hebben ontwikkeld. De reikwijdte van deze media is factoren groter dan de klassieke media: radio, tv en kranten. Deze boeten in aan belangstelling.

We worden versterkt in onze denkwereld

Een van de meest belangrijke effecten is dat we veel meer dan voorheen in onze eigen denkwereld, in onze eigen 'bubbel' zoals het nu genoemd wordt, worden versterkt. Je ontvangt alleen maar informatie vanuit je eigen *chat*-groep, je bepaalt met enkele eenvoudige handelingen wat je wel en niet wilt horen, en met een enkel bericht op Facebook bereik je vele duizenden tot enkele miljoenen mensen, als het een beetje viraal gaat. Zoek je op enkele zoekmachines naar informatie die jou interesseert, dan krijg je voorgefilterde informatie voorgeschoteld die overeenkomt met jouw profiel. Je krijgt te horen wat je zelf horen wilt. Zelfs de zoekmachines bieden je aan wat je graag wilt horen. Het gevolg is een versterking van het eigen isolement, van de eigen bubbel. We maken op deze manier onze eigen waarheid en versterken deze.

Is de bovenstaande situatie nieuw? ... Nee, deze menselijke eigenschappen heeft Plato al beschreven in zijn grotverhaal, dat u in Plato's *De Staat* terug kan vinden. Misschien dat u denkt dat de schaduwen op de achterwand van een grot iets anders zijn dan een smartphone met Facebook (of soortgelijk medium). Bedenk dan dat het precies hetzelfde is, zij het in een ander jasje.

Laten we eens zien, vanuit de moderne omschrijving van onze bubbel, wat er nu gaande is. Een van de meest actuele problemen op dit moment is de *vervuiling* van onze bubbel. We worden van alle kanten bestookt met informatie: met reclame waarvan het waarheidsgehalte niet altijd groot is, en met nieuwsfeiten waarbij we niet goed weten welke waarde we eraan moeten toekennen. We leren dat er hele instituten bezig zijn om ons te bombarderen met gigantische hoeveelheden nepnieuws: instituten waar honderden mensen bewust onjuist nieuws creëren.

Dit vereist van ons een grote alertheid. Nieuws zonder meer geloven is een gevaarlijke houding geworden. Onze media zijn er soms al slachtoffer van geworden, terwijl deze media ons juist zouden moeten helpen de waarheid achter de dingen te vinden.

Het goede van dit nepnieuws is, dat we gedwongen worden om veel actiever na te denken over de berichten die ons bereiken. We dienen ze te allen tijde te verifiëren: door ze op zijn minst te vergelijken met andere bronnen, zo goed als we dit kunnen. Net zo goed als we elke vriendelijke e-mail, met de vraag of we even ons bankrekeningnummer willen doorgeven door in te loggen op een onbekende site, eerst moeten controleren. De tijd is over om zomaar daarop in te gaan. De behoefte aan kwaliteitsmedia is weer volop aanwezig, sterker nog, we zien hoe noodzakelijk ze zijn.

Hoe vergroten we onze bubbel?

Met de bovenstaande ontwikkeling als voorbeeld kunnen we ons de volgende vragen stellen: hoe vergroten we onze bubbel? En daarmee bedoelen we: hoe raken we meer universeel betrokken, hoe creëren we een bredere visie? Hoe transparant is onze bubbel, en hoe maken we deze transparanter?

In een voorgaande 'Licht op' heb ik al gesproken over het belang dat we de betrekkelijke waarde inzien van *geloven*. We moeten *geloven* loslaten, als we tot *weten* willen komen.⁽¹⁾ Geloven is een passieve aanname, en die brengt ons geen wijsheid of inzicht. Door te geloven kan onze wijsheid niet groeien.

We moeten een actieve houding aannemen, een actieve denker worden. Dat houdt in: met een open blik naar alle dingen kijken, en deze actief bestuderen en onderzoeken op juistheid. Zijn wij in staat om een bewijs te herkennen? Alle waarheden moeten namelijk in het dagelijks leven bewezen kunnen worden: dat is onze enige echte en definitieve toetssteen. En als we de waarheid kunnen ervaren, zijn we ook bereid ernaar te handelen en te leven.

Herman C. Vermeulen

Referentie

1. H.C. Vermeulen, 'Licht op ... De steeds terugkerende vraag: bestaat er Ware Theosofie?' In: *Lucifer*, jaargang 37, oktober 2015, nr. 5, blz. 66-68.

De illusie voorbij: een oproep tot eenheid

De eenheid roept: hoe beantwoorden we de oproep?

Kerngedachten:

» De gemanifesteerde wereld is een illusie, in de zin van een projectie van een kracht erachter.

» Illusies kunnen worden overwonnen, door groeiend begrip van de verbanden, en de fundamentele Eenheid achter de dingen.

» Bouw een positief beeld op van een dynamische, harmonische wereld waar mensen als broeders leven.

» Als Theosofen is het onze taak de illusies van de interne verdeeldheid te overwinnen en *mentaal* en *geestelijk* één wereldwijd brandpunt van mededogen en wijsheid te zijn.

De 141e Internationale Conventie van The Theosophical Society Adyar vond van 31 december 2016 tot en met 5 januari 2017 plaats.⁽¹⁾ Vorig jaar was Herman C. Vermeulen, de leider van de Theosophical Society Point Loma Blavatskyhouse, uitgenodigd een lezing te geven. Dit jaar was er een andere vertegenwoordiger van onze organisatie voor een lezing gevraagd.

We beschouwen dit als een bemoedigend feit, want het laat zien dat de barrières tussen de verschillende theosofische organisaties steeds meer worden verwijderd. Daarom zijn we verheugd de lezing van Barend Voorham te publiceren, die hij op 2 januari jongstleden in Adyar, India, hield.

Dames en heren, beste vrienden,

Dit is de tweede keer dat een vertegenwoordiger van de Theosophical Society Point Loma Blavatskyhouse (T.S. Point Loma), is uitgenodigd om een aantal ideeën met u te delen. In dit opzicht hebben we dan ook minstens één stap voorbij de illusie gezet: want natuurlijk zijn alle Theosofen één. Ze zijn allen het gevolg van de krachtige impuls die vanuit de Loge van Wijsheid en Mededogen is gegeven; een impuls die de spirituele aspiraties van de mensheid moest wekken.

In dit grote werk kunnen we niet van elkaar gescheiden opereren. Iedere vorm van afgescheidenheid is een illusie. We zijn dan ook erg blij en dank-

baar hier vandaag te zijn. We hopen dat deze bijdrage een beetje zal helpen de aard van illusie en werkelijkheid te verduidelijken, zodat we ons meer bewust van de eenheid zullen zijn.

Illusie: oorzaak van lijden

Welnu, alle antwoorden op onze vragen, alle oplossingen van de mysteries van het leven, en daarom ook het vraagstuk van werkelijkheid en illusie, liggen in ons bewustzijn.

Een van de grote paradoxen van het menselijke bewustzijn is echter dat we willen blijven leven met illusies, hoewel we in het diepst van ons hart weten dat illusie nooit duurzaam geluk kan brengen. We lijken soms op een vrouw die weet dat haar man haar bedriegt, maar die weigert dit

te erkennen.

We houden – bewust of onbewust – illusies voor werkelijkheid en streven illusoire doelen na in het leven. Dat is de voornaamste reden voor het lijden in de wereld. We leven in de veronderstelling dat luxe, macht en prestige geluk brengen. Maar alle materiële dingen, van ons dagelijks verouderende fysieke lichaam tot de gebouwen die we bewonderen, zijn voorbijgaand. Wij beschouwen deze zaken als doelen op zich en niet als middel.

Nog erger zijn de collectieve illusies: je eigen religie, cultuur of land als superieur aan die van anderen beschouwen. De bestaansreden van elke theosofische organisatie is het lijden weg te nemen door onze medemensen te wijzen op de blijvende Werkelijkheid in het leven. Als we dit met overtuigingskracht willen doen, dan moeten we weten wat werkelijkheid en wat illusie is, zodat we overeenkomstig de waarheid kunnen leven en onze medemensen kunnen inspireren en onderwijzen om dit ook te doen. Daarom moeten we eerst onderzoeken wat illusie eigenlijk is.

Objectief idealisme

Er zijn filosofische scholen die beweren dat illusie inhoudt dat de wereld der verschijnselen niet bestaat. Maar als ze niet bestaat, waarom is het dan mogelijk om haar waar te nemen? Wij zijn het dan ook niet met die visie eens. Illusie, in onze ogen, betekent dat iets wel degelijk bestaat, maar als gevolg van iets anders wat erachter of erdoorheen werkt. Net zoals een schaduw bestaat. Een schaduw bestaat echter niet op zichzelf, maar omdat er een lichtbron is en een object dat die schaduw afwerpt.

De gemanifesteerde wereld is, zoals Plato het uitdrukt, een wereld van schaduwen. Het is een projectie van een werkende kracht: geen blinde kracht maar een intelligente kracht, die we bewustzijn kunnen noemen.

Bewustzijn nu is een algemene term. Er zijn vele vormen van bewustzijn. Wij stellen – en dat mag je de theosofische hypothese noemen – dat achter alle verschijnselen, van een melkwegstelsel tot een atoom, van een godheid tot een mineraal, bewustzijn schuilgaat of bewustzijn werkt. Er zijn dan ook vele vormen en graden van bewustzijn. Bewustzijn zelf is in zijn essentie grenzenloos en heeft vele gelaagdheden.

Wat we ervaren van die kracht achter de verschijnselen, hangt af van wat we in onszelf tot ontwikkeling hebben gebracht. Dus als je beseft, al is het vaag, dat er meer moet zijn dan deze uiterlijke wereld, dan begin je al iets te begrijpen van de illusoire kant van de natuur. En hoe meer je je spiritueel ontwikkelt, des te meer besef je krijgt

van de Werkelijkheid. Maar als je de kracht achter de verschijnselen ontkent, dan houd je illusies voor werkelijkheid. Het Sanskrit-woord 'māyā' drukt dit idee van illusie goed uit. Māyā is afgeleid van de Sanskrit-wortel 'ma', dat 'meten' betekent. Alles wat gemeten kan worden, alles wat een vorm en dimensies heeft, is een illusie, omdat het bestaat bij de gratie van wat anders: bewustzijn.

Er zijn echter heel veel mensen die niet aanvaarden of niet doorhebben dat bewustzijn achter de verschijnselen werkt, en zij beoordelen deze uiterlijke wereld dan ook verkeerd. Ze zien er de ware aard niet van. Een filosofisch concept dat dit uitstekend verklaart, is het zogenaamde 'objectief idealisme'. Dit houdt in dat iets waar is zolang het waarnemende bewustzijn er waarheid aan toekent en dus denkt dat het waar is.

Deze visie wordt duidelijk geïllustreerd door een verhaal uit de Veda's. Een man komt in de schemering thuis. Hij wordt opgeschrikt door een slang. Als hij echter beter kijkt, ziet hij dat het geen slang is maar een opgerold stuk touw. Toch was zijn angst net zo werkelijk voor hem als wanneer het een echte slang geweest zou zijn.

Op dezelfde wijze zijn we geneigd werkelijkheid toe te dichten aan de wereld der verschijnselen. Maar vanwege het feit dat verschijnselen bestaan door de werkzame kracht die erachter zit, is die uiterlijke wereld een illusie. We kennen dus werkelijkheid aan een illusie toe. Kijk bijvoorbeeld naar de waarde die mensen aan geld toekennen. Het is slechts papier en soms zelfs dat niet. Soms zijn het slechts getallen in een computer. En toch kan het geluk van een heel volk ervan afhangen en zijn veel mensen bereid om er veel – zo niet alles – voor te doen.

Gevoel van afgescheidenheid

Omdat we het bewustzijn achter de verschijnselen niet ervaren, interpreteren we ze als dingen die op zichzelf staan. We zien de gemeenschappelijke achtergrond en de verbanden niet tussen, bijvoorbeeld, mensen onderling en tussen mensen en dieren. We leven in het gevoel van afgescheidenheid.

De wereld van vandaag wordt voor het belangrijkste deel gekarakteriseerd door afgescheidenheid in denken, wat leidt tot vijandschap tussen verschillende groepen, culturen of godsdiensten, grote welvaartsverschillen onder mensen, enzovoort. Toch worden de uiterlijke omstandigheden nooit veroorzaakt door uiterlijke factoren, maar altijd door ons bewustzijn. Zelfs als we een hekel aan deze omstandigheden hebben, bestaan deze alleen maar omdat wij er werkelijkheid aan toekennen. Als je in een

dictatuur leeft, dan is dat omdat de bevolking autoriteit aan de dictator toekent.

Illusies overwinnen

Er is echter geen doem. Het model van objectief idealisme houdt in dat we de illusies kunnen overwinnen. Als we de uiterlijke wereld beoordelen op basis van de erachter werkende kracht, dan is het mogelijk om het illusoire karakter van de wereld der verschijnselen te doorzien.

Een betere wereld hangt dus niet af van de politieke situatie maar van de bewustzijnstoestand, de wijze van denken, van de mensen. Als we geen werkelijkheid toekennen aan de leiding van koningen of presidenten die ons niet bevallen, dan zullen ze onmiddellijk hun macht verliezen. Als we de rechtmatigheid van politieke of economische systemen ontkennen, dan zullen die wegglijden.

Een goed voorbeeld daarvan is de val van Ceausescu, de vroegere dictator van Roemenië. In 1989 had hij een grote bijeenkomst georganiseerd en hield hij een speech voor een grote menigte. Plotseling begon één man 'boe' te roepen en na enige tijd was de hele massa hem aan het uitjouwen. Enkele dagen later was Ceausescu geen president meer. Het volk had gezien dat de slang een opgerold stuk touw was.

Een ander voorbeeld is de beroemde zoutmars die door Mahātma Gandhi georganiseerd was. De Britse wet had Indiërs verboden om zout te winnen of te verhandelen. Maar dankzij de geweldloze actie van Gandhi, kende de meerderheid van de Indiërs geen geldigheid meer toe aan deze wet en daarom hield ze *de facto* op te bestaan.

Gewoonlijk duurt het proces waarin de werkelijke aard van verschijnselen wordt begrepen, jaren of zelfs eeuwen.

Hoe herkennen we illusie – of hoe bereiken we de Waarheid?

Wat is nu de beste methode om de uiterlijke wereld op waarde te leren schatten, om zodoende tot Waarheid te komen? Allereerst moet je jezelf vragen stellen. Filosofie begint bij verwondering. Stel je niet tevreden met gemeenplaatsen en nepantwoorden. Voed jezelf met vragen. Deze bewustzijnstoestand van verwondering is werkelijk heel belangrijk. Je voelt aan dat er een verborgen waarheid achter de verschijnselen moet zijn. Als je de discipline hebt deze verborgen waarheid te zoeken, zul je steeds meer waarheid vinden.

Je kunt de verschijnselen op een *intellectuele* manier onderzoeken. Dan zijn ze voor jou werkelijk. Je telt ze, meet ze, maar je realiseert je niet dat ze een manifestatie van

iets anders zijn.

Als je echter je *buddhisch* vermogen gebruikt, en ze *filosofisch* probeert te benaderen, dan weet je dat de uiterlijke wereld een projectie is van het bewustzijn dat erachter werkt. Je krijgt dan inzicht in de verbanden tussen alle verschijnselen.

Als je ze op een *religieuze* manier onderzoekt, dan zie je de goddelijke aard van alles. Je weet dat alle verschijnselen uit de goddelijke Bron voortkomen. Als je deze hoogste visie ontwikkelt, dan weet je dat, hoewel de verschijnselen een illusie zijn omdat ze komen en gaan en enkel bestaan vanwege de werkende kracht erachter, ze toch ook goddelijk zijn, omdat ze voortkomen uit dezelfde goddelijke Bron en integrale delen van de Kosmische Eenheid zijn. Dat is de grote paradox als je probeert de onderliggende Waarheid van alles te doorgronden. Verschijnselen zijn illusies en toch zijn ze in hun kern goddelijk.

We leven in een illusoire wereld als we de goddelijke kracht achter alle wezens verwaarlozen; en we leven in een goddelijke wereld als we de *werkelijke* toestand van wezens inzien. Het hangt geheel en al af van onze levensvisie, van onze bewustzijnstoestand.

We hoeven ons niet uit de wereld terug te trekken om deze bewustzijnstoestand te bereiken. Want hoewel echte Theosofen deelnemen aan deze uiterlijke wereld, horen ze er niet toe. De uiterlijke wereld is een leerterrein, de beste leerschool om de Eenheid van het leven te leven. Heer Buddha verliet zijn paleis, ging de wereld in om Waarheid te vinden en toen hij die onder de Bodhi-boom gevonden had, keerde hij terug naar de mensenwereld om de mensheid te onderwijzen, ofschoon hij nooit tot deze uiterlijke wereld behoorde. Dit is het Pad van het Midden: wel in de wereld te leven, maar er geen deel van uit te maken, waarbij we uitersten vermijden. We moeten dit Pad van het Midden begaan als we overeenkomstig de Werkelijkheid willen leven.

Eenheid

Je kunt je afvragen of een mens ooit in staat is de Eenheid te begrijpen. Dit is een heel moeilijke vraag, en het antwoord hangt af van je definitie van eenheid. Niemand is bij machte om het idee van Kosmische Eenheid *volledig* te doorgronden. Het is onbegrijpelijk voor mensen: het omvat heelheid, homogeniteit, uniformiteit, ondeelbaarheid. De enige Absolute Allesomvattende Totaliteit is de Heelheid van Alles: het Eeuwige, Alomtegenwoordige en Grenzenloze Beginsel, waarover H.P.B. spreekt in *De Geheime Leer*. Wij kunnen zulke heelheid niet begrijpen. Wij, begrensde

wezens, kunnen niet volledig het Grenzenloze begrijpen en kunnen daarom niet volledig de Absolute EENHEID doorgronden. Maar we kunnen er *iets* van inzien. Iedereen kan een zeker begrip van Eenheid ontwikkelen, hoewel sommigen een veel groter begrip ervan hebben dan anderen. Ons besef van eenheid vindt zijn oorsprong in het ātmische aspect van ons denken. Ātman is de kern van elk wezen, dus iedereen kan eenheid gewaarworden. Maar er is altijd een grootser besef van eenheid mogelijk. Onze ervaring van Eenheid is nooit volledig. Daarom moeten we ons er sterk van bewust zijn, dat er nooit sprake mag zijn van welke vorm van dogmatisme dan ook.

De eenheid leven

Het hele vraagstuk van eenheid is een kwestie van visie en bewustwording. Eenheid bestaat. Het is de hoeksteen van het Universum, van elk wezen. We hoeven er niet naar te streven. Als je ernaar streeft, dan denk je dat ze niet bestaat en dat je die eenheid moet maken. Dan zeg je: “als er een nieuwe regering is of een nieuwe president, of als mijn buurman zich nou eens beter gedraagt, of als dat andere land ophoudt mensen slecht te behandelen ... dan zal er eenheid in de wereld zijn”. Maar je moet de eenheid niet buiten jezelf plaatsen, ze is in je. Verlang of streef niet naar eenheid, *leef* eenheid.

Alle wezens zijn in hetzelfde geworteld en zijn in het hart van hun hart één. Dat moeten we ons realiseren. Als er iets duidelijk is in de theosofische leringen, dan is het dit wel. Als je uitgaat van de eerste grondstelling van *De Geheime Leer* – het Grenzenloze – dan moet je wel tot de slotsom komen dat al het leven essentieel één is. We zijn allen het grenzenloze, dus zijn we één.

De Eenheid roept ons altijd. Ze doet een beroep op ons. Onze innerlijke natuur houdt nooit op met het geven van impulsen, zodat we ons ervan bewust worden dat we – om Bijbelse termen te gebruiken – geen van elkanders zijn en vlees van elkanders vlees. Broederschap is dus een feit in de Natuur.

Hoe beantwoord je de oproep tot eenheid?

Beantwoorden we de oproep tot eenheid? En zo ja, hoe doen we dat? Als we het doen, dan werken we samen met de natuur en beseffen we de onderlinge verbondenheid van alle wezens. Als we tegen de natuur ingaan, koesteren we onze afgescheidenheid.

Op een opwaartse boog neigt de evolutie naar eenheid; op een neerwaartse boog naar diversiteit en afgescheidenheid. Beide neigingen zijn actief in het menselijke

wezen. Een mens is een samengesteld wezen, opgebouwd uit verschillende elementen. We weten dat allemaal. Heel eenvoudig gezegd: er is een hogere en lagere natuur in de mens. En die hogere, spirituelere aspecten in ons maken gebruik van de meer stoffelijke aspecten in ons, zoals de persoonlijke ego of persoonlijkheid, en het lichaam. Het woord ‘persoonlijk’ is afgeleid van het Latijnse ‘persona’ en het betekent ‘masker’. Het is het voertuig waarvan de werkelijke mens gebruikmaakt om zich te manifesteren in deze aardse sferen.

Er zijn dus twee tendensen in de mens: we kunnen in ons hogere zelf leven, boven de illusie, omdat we weten dat de uiterlijke mens – de persoonlijke ego – slechts een vluchtige illusie is. Maar zoals de man die het opgerolde stuk touw de waarde van een slang gaf, zo kunnen we ook aan onze persoonlijke ego en de wereld waarin die leeft, werkelijkheid toekennen. Dan zijn ze een werkelijkheid *voor ons*. Dan zien we niets dan diversiteit en interpreteren we die diversiteit als werkelijkheid.

Als we daarentegen in onze hogere natuur leven (Ātman-Buddhi), dan zijn we zelf ‘heel’. Dat betekent dat we in ons denken geen essentieel onderscheid maken tussen onszelf en anderen. Maar we maken ook geen verschil tussen nationaliteiten, culturen, godsdiensten en kasten. Dat zijn alle ‘stukken opgerold touw’, vermomd als ‘slang’ zolang we ze niet zien als onderdelen van het grotere geheel.

De theosofische leringen onderbouwen het idee van eenheid

Ook hier zijn de theosofische leringen van onschatbare waarde, want ze verheffen het idee van eenheid boven louter sentiment of blind geloof; ze onderbouwen het idee met logica en consistentie.

Allereerst weten we, conform de tweede grondstelling van *De Geheime Leer*, dat de evolutie cyclisch plaatsvindt. Elk wezen zal zich steeds weer manifesteren in de uiterlijke, illusoire wereld. Steeds weer krijgen we de gelegenheid om ons bewustzijn te ontwikkelen. Het cyclische proces is dan ook niet zonder doel, zoals we leren in de derde grondstelling, die handelt over de verplichte pelgrimstocht van elk wezen. Cycli hebben dus als doel dat we innerlijk kunnen groeien.

Cycli zijn geen cirkels. We gaan weliswaar in cirkels, maar we gaan – net als bij een wenteltrap – in cirkels omhoog. De hele evolutie heeft als doel dat we steeds meer ons bewust worden van de overkoepelende eenheid.

De derde grondstelling bevat ook een andere belangrijke leer: *de fundamentele gelijkheid van alle zielen met de*

Universele Over-Ziel. Er kan geen twijfel bestaan over de eenheid van alle wezens, omdat alle zielen een vonk van de Universele Over-Ziel zijn.

Je moet echter niet denken dat die Universele Over-Ziel een absoluut god is. Het is de top van onze hiërarchie, maar er zijn in de eindeloze Ruimte ontelbare met elkaar verweven hiërarchieën. Er zijn daarom ontelbare Over-Zielen. Wij, mensen, zijn ook een Over-Ziel. We zijn de Over-Ziel voor de miljarden atomen en cellen die ons lichaam samenstellen en voor de miljoenen gedachten die we denken en die bij ons horen. Al deze wezens – want atomen en gedachten zijn evenzeer levende wezens – leven in ons. Wij zijn hun Kosmos, waarin ze geboren worden, leven, bewegen, groeien, sterven en weer geboren worden.

Als je meer begrip wilt hebben over de universele grondpatronen in de natuur, dan moet je proberen je een gedachtebeeld te vormen van een Over-Ziel, die levende wezens uit zichzelf doet voortvloeien, die op hun beurt, minder ver ontwikkelde levende wezens doen emaneren, enzovoort. Net als een Zon die zonnestralen uitzendt, stort de Over-Ziel de gehele Kosmos uit waarvan we een onlosmakelijk deel zijn. Krishna zegt in de *Bhagavad-Gītā*:

Dit ganse Heelal deed Ik ontstaan uit een deel slechts van Mijzelf en blijf er nochtans van gescheiden.⁽²⁾

De top blijft de top, maar stort het universum uit zichzelf uit. Niettemin is het lagere – het minder ontwikkelde – niet afgescheiden van de top; het lagere resoneert op de grondtoon van die top.

Vergelijk het met een toon – een A bijvoorbeeld – die hetzelfde en toch anders in verschillende octaven is. Als je de A-snaar op een gitaar of sitar aanslaat, dan zullen andere A-snaren, zelfs als ze een octaaf hoger of lager gestemd zijn, meevibreren. Op die manier is elk wezen in een hiërarchie gestemd in dezelfde grondtoon, de toon die de top van de hiërarchie aanslaat. Elk wezen in het universum heeft dezelfde achtergrond.

Zo boven, zo beneden

Een andere belangrijke conclusie die we uit deze leer kunnen trekken is, dat overal dezelfde patronen, dezelfde gewoonten zijn. Zo boven, zo beneden. Er is consistentie in de natuur.

Die gewoonten noemen we universele wetten. Maar denk niet dat een natuurwet een soort mechanisch proces is, want dat is het niet. Natuurwetten zijn de gewoontepatronen van levende wezens, precies zoals onze gewoonten

wetten zijn voor de miljoenen wezens die ons lichaam samenstellen.

Er zijn zeven hoofdwetmatigheden, de *sapta ratnāni*, de zeven Juwelen van Wijsheid: reïncarnatie, karma, de hiërarchische structuur, Swabhāva of Zelfwording, progressieve evolutie, de twee Paden en Ātma-vidyā, de kennis omtrent het Zelf. Deze zeven wetmatigheden zijn de uitwerking van de drie Grondstellingen van *De Geheime Leer* en vormen het hart van alle theosofische leringen.

De inspirerende gedachte is dat elk wezen, hoog of laag, van het simpele vuurvliegje tot een verheven godheid, volgens dezelfde patronen leeft. Elk wezen leeft en sterft en zal weer geboren worden, terwijl hij oorzaken zaait en gevolgen oogst overeenkomstig karma. Daarom zal hij zijn plaats in de hiërarchie waar hij een deel van is, innemen en steeds weer zichzelf wordend, wordt hij wat hij van zichzelf gemaakt heeft.

Dit proces eindigt nooit. Elk wezen zal groeien, evolueren. En dan, in een steeds groeiend besef van de Eenheid, kan hij voor mededogen kiezen, wetende dat alle wezens die hetzelfde pad naar de top van de Hiërarchie volgen, naar de Over-Ziel die hen geëmaneerd heeft, in feite delen van hemzelf zijn, druppels in dezelfde Oceaan van Leven.

Misschien is wel de belangrijkste conclusie die we uit deze leringen kunnen trekken, dat we elkaar nooit hoeven te belemmeren. We hebben allen hetzelfde doel: terug te keren naar waar we ooit vandaan zijn gekomen. En we kunnen dat doel niet zonder anderen bereiken. We hebben elkaar nodig. Er kan geen afgescheidenheid bestaan als alles verweven is in één groots Web van Bestemming. Alle wezens horen bij elkaar en Universele Liefde houdt ze tezamen. Want, zo zegt Gottfried de Purucker in zijn uiterst waardevolle boekje *Gulden Regels van de Esoterische Wijsbegeerte*, “liefde is het cement van het Universum”.

De bestemming van elk wezen is het bereiken van de Bron waar we allen uit voort zijn gekomen, de Over-Ziel, onze Oerbron. Als je die Bron kent, ken je je Zelf, Ātman, je innerlijke goddelijkheid.

Zoals je ziet: Eenheid bestaat. Ze wacht bij wijze van spreken op ons. Ze roept ons, dag en nacht, 24 uur per dag. Nemen we de aard van het Leven waar? Willen we in onze hogere natuur leven en mededogen en universele liefde tot een drijvende kracht in ons leven maken, zodat we met de natuur kunnen samenwerken? Ontwikkelen we het besef dat we in onze kern één zijn?

Hoe ontwikkelen we het besef van eenheid?

Je kunt je afvragen: hoe ontwikkel ik dat besef van een-

heid? Ons eenvoudige antwoord is: je moet het je voorstellen. Je moet een beeld van eenheid maken. Het is erg makkelijk om te zeggen wat er allemaal mis is in de wereld, maar we moeten een positief beeld van een spirituele wereld opbouwen, waar mensen als broeders in een dynamische, harmonische wereld leven.

Schep een ideaal van de meest harmonische wereld die je je kunt voorstellen. En leef volgens dat beeld. De omstandigheden waarin je je bevindt, kunnen slecht en droevig zijn, toch kan je volgens je Ideaal leven. *Wees* de verandering die je wilt zien. We leven allen in een materiële wereld, maar we hoeven er geen deel van uit te maken.

We zijn één en we zijn verschillend

Nu zul je ontdekken dat in een ideale wereld mensen niet allemaal hetzelfde zijn. Besef van Universele Broederschap betekent niet dat we allen dezelfde mening hebben. Het vierde Juweel van Wijsheid, Swabhāva of Zelfwording, leert ons dat, hoewel we allen één zijn, we in onze verschijningsvorm verschillend zijn.

Hoe zou het ook anders kunnen? We hebben een eeuwigheid achter ons. Iedereen heeft zichzelf gemaakt tot dat unieke wezen dat hij is. Geen twee wezens zijn precies hetzelfde, want anders zouden het geen twee wezens zijn maar enkel één.

De gemanifesteerde wereld bestaat dan ook uit onderling verschillende wezens. Harmonie ontstaat uit verschillen. Precies zoals een akkoord uit verschillende tonen bestaat, is een harmonieuze samenleving opgebouwd uit alle soorten mensen.

Harmonie is niet iets statisch, waar niets verandert. Het tegendeel is het geval. Daarom spreken we van een dynamische harmonie, waar alle wezens op elkaar reageren. Vanwege deze wederzijdse beïnvloeding komen we allen op een hoger niveau.

Een verschil van visie is dus nooit een probleem, zolang je je medemens zijn visie niet misgunt, of zijn visie niet veroordeelt. In feite kan vanuit verschillende gezichtspunten een ruimere visie groeien. Als we naar elkaar leren luisteren en erkennen dat de ander ook een deel van de waarheid kan bezitten, dan zijn we niet als die beruchte blinden die allen een ander deel van de olifant beetpakken en dat deel koesteren als de enige, absolute waarheid. Eerlijke opinies mogen van elkaar verschillen. Door eerlijk met elkaar deze verschillende ideeën uit te wisselen, kunnen we een hoger beeld van de Waarheid krijgen.

De Waarheid te leven is de beste manier om illusies te overwinnen. Heb vertrouwen in je eigen hogere, boven-

persoonlijke kwaliteiten. Hoe kun je een positieve kracht in de wereld zijn, als je geen vertrouwen hebt in je Hoger Zelf? Als je het vertrouwen in je spirituele hoedanigheden verliest, dan vertrouw je je medemensen niet meer. Als je je medemensen niet meer vertrouwt, dan verlies je je idealen. Dan zul je in de illusie van de uiterlijke wereld leven en je zult overal slangen zien, die niets anders zijn dan opgerolde stukken touw. En je zult denken dat je die stukken touw moet bevechten. Maar doe dat niet, verhef je erboven. Vecht niet met illusies, met problemen of moeilijkheden. Ze zijn het niet waard ertegen te vechten. Het lijkt vreemd, maar veel mensen zijn gehecht aan hun illusies. Die illusies geven hun houvast in het leven. Ze zijn bang dat ze gedesillusioneerd raken als ze hun zekerheden opgeven. Maar dit zijn valse zekerheden. Waarom zou je bang zijn voor desillusies? Elke desillusie is een gevonden waarheid. En uiteindelijk brengt de waarheid duurzaam geluk.

Wees een levend voorbeeld

Zodra je de Waarheid in jezelf hebt gevonden, ben je een levend voorbeeld voor anderen. Vroeg of laat zullen zij dat herkennen. Hoe meer je de Eenheid in jezelf vindt, des te beter kun je anderen de weg naar de Werkelijkheid tonen. Want we willen niet de illusie overwinnen en Universele Waarheid vinden om die slechts voor onszelf te koesteren en te behouden. Als we dat doen, zijn we als een dwaze *Pratyeka* Buddha, hoog gezeten in zijn toren, door niemand opgemerkt dan hemzelf.

Er bestaat geen enkele twijfel over wat het doel van de T.S. is. Lees de zogenoemde brief van de Mahā-Chohan. Meester Koothoomi schreef aan Sinnett dat:

... het hoofddoel van de T.S. niet zozeer is gelegen in het bevredigen van individuele aspiraties dan wel in het dienen van onze medemensen, ...⁽³⁾

Dit stemt overeen met wat H.P.B. schrijft in *De Stem van de Stilte*: het bereiken van Nirvāna is niet het doel, maar anderen aan te moedigen een Buddha van het Mededogen te worden. Werkelijk besef van eenheid wekt het mededogen. Mededogen is de Wet der Wetten, Alaya's Zelf, de essentie van de Kosmos.

Plicht als mens en als Theosoof

Daarom: hoe moeten we de oproep tot mededogen en eenheid beantwoorden?

Als mens moeten we ons uiterste best doen om een betere

samenleving te krijgen, door te proberen rechtvaardigheid, harmonie en vrede in de wereld te bewerkstelligen. De woorden van H.P.B. in haar eerste brief aan de Amerikaanse Conventie gelden nog steeds.

Theosofen zijn uiteraard voorstanders van elke beweging ter verbetering van de omstandigheden van de mensheid, hetzij op intellectueel of hetzij eenvoudigweg op praktisch gebied. Wij zijn de bondgenoten van al degenen die strijden tegen dronkenschap, tegen wreedheid jegens dieren, tegen onrechtvaardigheden jegens vrouwen, tegen corruptie in het maatschappelijk leven en bij de overheid, hoewel we ons niet inlaten met politiek. We staan achter al diegenen die praktische liefdadigheid beoefenen, die de geweldige last van ellende, waaronder de armen dreigen verpletterd te worden, proberen te verlichten.⁽⁴⁾

Op deze manieren moeten wij, als mens, als burgers van ons land, van onze stad of ons dorp, de oproep tot eenheid beantwoorden.

Maar vrienden, dat is niet genoeg. We zijn hier tezamen als *Theosofen* en Theosofen hebben een nog veel grotere plicht. Ofwel, om de woorden van H.P.B. te citeren:

... in onze hoedanigheid als Theosoof hebben we belangrijker, moeilijker werk te doen (...) De taak van Theosofen is om het hart en begrip van mensen te doen ontwaken voor liefde, rechtvaardigheid en edelmoedigheid. (...) De Theosofie onderwijst de dier-mens een werkelijk humaan mens te zijn; en als mensen hebben geleerd om te denken en voelen als werkelijke mensen moeten voelen en denken, dan zal de mensheid op humane wijze handelen en dan zullen daden van liefde, rechtvaardigheid en edelmoedigheid door allen spontaan verricht worden.⁽⁵⁾

Onderwijs de Theosofie

Het beste antwoord op de oproep tot eenheid is daarom de Theosofie te leven en de Theosofie te verspreiden. Onze enige zorg zou moeten zijn: wat is de beste manier om de Theosofie te onderwijzen en te verspreiden onder onze medemensen? Die taak hebben de Meesters van Wijsheid en Mededogen op onze schouders gelegd, toen zij het initiatief namen om de T.S. op te richten en ze H.P.B. in de wereld zonden. Maar ze gaven ons talloze handleidingen om deze klus te klaren. Om te beginnen: de drie Grondstellingen van *De Geheime Leer*: grenzenloosheid, cycliteit en evolutie. Die drie ideeën zijn enorm logisch en doen een beroep op onze intuïtie. Alleen door vooroordeel,

emotionele weerstand of luiheid worden ze verworpen. Deze ideeën kunnen alleen dankzij het idee van Eenheid begrepen worden. Feitelijk kunnen alle theosofische leringen slechts begrepen worden door het idee van eenheid te overwegen. Dat idee is de kern van alle theosofische leringen.

De natuurwetten, de zeven Juwelen van Wijsheid, bestaan alleen omdat eenheid ten grondslag aan de manifestatie ligt. Neem bijvoorbeeld de Wet van Karma; als er geen band tussen alle wezens zou zijn, dan kon oorzaak-en-gevolg nooit bestaan. Het is zoals de Meester schreef: Karma is Ātman.

Alle theosofische leringen zijn argumenten voor eenheid. Wie Theosofie toepast, start dus vanuit het idee van eenheid. Praktiseer wat je predikt, want zoals je ongetwijfeld weet: Theosoof is hij die theosofisch handelt. Echte Theosofen zullen altijd eenheid en mededogen in de praktijk brengen.

Als we de basis van eenheid in onszelf en buiten onszelf hebben ontdekt, dan kunnen we, als we ideeën uitwisselen met Buddhisten, Hindu's, Christenen, Moslims, Parsi's, naar de kern van hun religie gaan en daar het Gouden Licht van Eenheid opmerken. In zijn speech op de Conventie van vorig jaar in Adyar – een lezing die we met veel plezier in ons tijdschrift *Lucifer* hebben gepubliceerd⁽⁶⁾ – toonde Chittaranjan Satapathy aan dat mededogen de kern van alle spirituele tradities is. Dankzij de Theosofie kunnen we onze broeders helpen de essentie van hun religie te vinden. Maar we zijn tot meer in staat: we kunnen de atheïst laten zien dat eenheid en grenzenloosheid in al hun facetten de meest logische en wetenschappelijke leer vormen die er is.

De Theosofie onderwijzen is onze broeders aan te moedigen het opwaartse pad te volgen. Hun onderwijzen is hen te inspireren om hun hogere kwaliteiten te ontwikkelen. We moeten dit doen op allerlei mogelijke manieren, maar vooral door hen te inspireren hun denken te veranderen. In dit edelste werk mogen we niet gehinderd worden door persoonlijke ambities of kleinzieligheid. Je kunt het in je eentje proberen, maar samenwerken is veel effectiever. We moeten dus samenwerken als de chela's van één Meester, als de vingers van één hand.

Theosofen moeten verenigd zijn

De vraag kan opkomen waarom we niet in staat waren de Theosofie beter te verspreiden. 141 jaar na de oprichting van de T.S. zijn er nog miljoenen mensen die niet eens het woord Theosofie kennen. En slechts een klein aan-

tal mensen probeert de Theosofie in de praktijk te leven. Mededogen is in onze wereld nog steeds zo zeldzaam als bloemen in de woestijn. Was de opdracht die de Meesters ons gaven te zwaar?

Ik denk niet dat deze wijze en heilige mensen ons een onuitvoerbare taak zouden geven, een onmogelijke opdracht. Nee, er is een andere reden en H.P.B., met scherpe vooruitblik, waarschuwde daarvoor in haar laatste brief aan de Amerikaanse Conventie, waar ze verwijst naar de oude gelijkenis van de bundel stokken: verdeeld zullen ze onvermijdelijk, een voor een, gebroken worden; verenigd is geen kracht op Aarde bij machte de T.S. te vernietigen.⁽⁷⁾ Alle rampen in de 20e eeuw – de Eerste en Tweede Wereldoorlog, de oorlogen van de voormalige koloniën tegen hun moederland, de milieurampen – hadden mentale afgescheidenheid als oorzaak. Alle huidige problemen, zoals armoede, onrechtvaardigheid, geweld, oorlog, vluchtelingen, nationalisme, met als trieste trend dat momenteel vele landen muren oprichten die moeten voorkomen dat anderen in hun land komen — alle worden veroorzaakt door het gevoel van afgescheidenheid.

Als Theosofen beter in staat waren geweest samen te werken en op doeltreffender manier de gedachtesfeer van de Planeet Aarde hadden veranderd, dan was het opgehoopte karma op een meer harmonieuze manier uitgewerkt en zouden we nu in een andere wereld leven.

Hoewel er veel Theosofen zijn geweest die hard voor de Theosofie gewerkt hebben, waren we niet in staat samen te werken. En we moeten verenigd zijn om onze taak te vervullen; niet noodzakelijkerwijs als organisatie, maar *mentaal* en *geestelijk*. Alleen als we in ons hoofd en hart verenigd zijn, kunnen we een nuttig instrument voor de Meesters zijn. Als we verdeeld zijn, hebben we voor hen geen nut.

Dus vrienden, de wereld veranderen is geen droom, is geen illusie. Het is de werkelijkheid. Schreef H.P.B. niet aan het eind van *De Sleutel tot Theosofie* dat als de T.S. overleeft en haar opdracht trouw blijft, de 21e eeuw een hemel zal zijn vergeleken met de 19e?

Samenwerking

De pogingen van de afgelopen jaren om tot een betere samenwerking tussen de verschillende theosofische organisaties te komen – zoals die van de Internationale Theosofische Conferenties (ITC) – zijn zeer bemoedigend. Dankzij ITC heb ik zelf vele Theosofen van andere organisaties en uit andere landen leren kennen — uit Brazilië, de VS, India en veel landen in Europa. Ik leerde ze kennen

als trouwe werkers voor de theosofische zaak. Zonder ITC zou ik nu niet in Adyar zijn geweest.

Er is dus geen reden voor pessimisme. We zijn net begonnen. De Theosophical Society werd niet voor de korte termijn opgericht, maar voor veel eeuwen. We moeten doorgaan met het werk. Ga door met doorgaan! Slagen of falen ligt in onze handen.

Het eerste wat we nu allen moeten doen volgens mij, is een Ideaal opbouwen van de meest volmaakte Theosofische Coöperatie die je je kunt indenken. Zie het voor je spirituele oog. Een machtige, internationale, ja, universele Coöperatie van goedwillende mannen en vrouwen, die voor het welzijn van alle wezens werken. Alle functionarissen zouden de eersten moeten zijn die dit in de praktijk laten zien. Ja, we kunnen ons verenigen en de Theosofie de rechtmatige plaats in de wereld geven. Hoeveel meer invloed in de wereld zouden we kunnen uitoefenen, als we samen studeerden en antwoorden gaven op de wereldgebeurtenissen. Het is onze verantwoordelijkheid dit te doen. Niet iedereen hoeft een Theosoof te zijn, natuurlijk respecteren we de vrije wil van iedereen. Maar in ieder geval zou ieder mens op aarde moeten weten dat Theosofie bestaat en hij zou daar toegang toe moeten hebben. En dat wil niet zeggen dat al onze literatuur op het internet staat, maar dat iedereen op aarde, die hunkert naar meer kennis, met een Theosoof kan praten en dat hem of haar de gouden leringen van de Wijsheidsleer zullen worden getoond en uitgelegd.

Als we het levende voorbeeld van eenheid en praktische broederschap zijn, vormen we een kern en zullen we anderen aantrekken en ‘verzamelen’. Onze onzelfzuchtige intentie, de wil om hard voor de mensheid te werken en samen te werken, zal de magneet zijn die steeds meer mensen tot de theosofische invloedssfeer aantrekt. Als de kern eenmaal gevormd is, kan het verzamelen beginnen. Die kern zal gezag hebben voor al diegenen die naar licht verlangen. Ze zal een sterke invloed uitoefenen op wetenschap, filosofie en religie, ja, op alle geledingen van de samenleving. Er zal een vrije uitwisseling van ideeën zijn.

AHAM ASMI PARABRAHMA

Beste vrienden, dit verheven beeld zal eens verwezenlijkt worden, omdat het niets anders is dan een menselijke weerspiegeling van de Kosmische Werkelijkheid. En aangezien elk mens voortkomt uit die Werkelijkheid, zal hij eens die schitterende gedachte begrijpen, die aldus in het Sanskrit wordt uitgedrukt: AHAM ASMI PARABRAHMA. In 1942, tijdens het hoogtepunt van de wreedheden van

de Tweede Wereldoorlog, sprak Gottfried de Purucker, een van de vorige leiders van de T.S. Point Loma, in zijn laatste openbare lezing over deze sublieme gedachte. We citeren:

AHAM ASMI PARABRAHMA (...) “Ikzelf ben het Grenzenloze, ikzelf ben Parabrahma, want het leven dat in mij klopt en mij mijn bestaan geeft, is het leven van het goddelijkste van het goddelijke.”
(...) in mijn visie zult u deze leer over het Goddelijke in alle grote stelsels die het menselijk genie heeft voortgebracht, vinden. Religie *is* het; Filosofie ontstond eruit; Wetenschap streeft er nu naar en begint vage vermoedens te krijgen van wat het betekent. Bedenk eens hoe zelfs in onze eigen kleine menselijke aangelegenheden – klein vergeleken met de onmetelijke cosmische majesteit die ons zo zorgzaam omringt – stel u eens voor dat iedere man en vrouw op aarde volkomen overtuigd was van de essentiële werkelijkheid van deze cosmische waarheid! Nooit zou de hand van een mens meer opgeheven worden tegen een medemens. Altijd zou het de uitgestrekte hand van steun en broederschap zijn. Want ik ben mijn broeder – in ons diepste innerlijk zijn we één.⁽⁸⁾

Vrienden, we spelen een belangrijke rol in deze wereld. We kunnen de harten van mensen openen voor eenheid en mededogen. Het is zwaar werk, maar er is in de oneindige Kosmos geen mooier werk dan dit.

Referenties

1. De lezingen kunnen online bekeken worden. <http://www.ts-adyar.org/event/141st-international-convention>.
2. *Bhagavad-Gītā*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1979, hoofdstuk 10, vers 42, blz. 177.
3. *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, Theosophical University Press, Den Haag 1979, brief nr. 2, blz. 8.
4. Eerste brief van H.P. Blavatsky aan de Amerikaanse Conventie (1888). Diverse edities.
5. Zie ref. 4.
6. Chittaranjan Satapathy, ‘Mededogen in verschillende spirituele tradities’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 38, oktober 2016, nummer 5, blz. 77-80.
7. Vierde brief van H.P. Blavatsky aan de Amerikaanse Conventie (1888). Diverse edities.
8. G. de Purucker, ‘Aham Asmi Parabrahma’. Artikel in *Wind of the Spirit*. Point Loma Publications, Inc., San Diego, Californië 1976, blz. 276-278.

Een komeet is een kosmische reiziger...

Wat is het doel van reizen?

Kerngedachten:

- » De mens is een samengesteld wezen, volgens een driedeling weer te geven als geest, ziel en lichaam.
- » De menselijke ziel drukt zich uit via het denkvermogen; de mens is een denker.
- » Belangrijke stappen in de ontwikkeling van het denken zijn de bewustwording van de eigen gedachtewereld, het leren onderscheiden van de kwaliteit van gedachten en het leren sturen van het eigen denken.
- » Reizen is het betreden en proeven van verschillende mentale sferen.
- » Je kunt reizen voor jezelf of voor anderen.
- » Je hoeft je uiterlijk niet te verplaatsen om op innerlijk gebied te reizen.
- » De mens is in essentie een Eeuwigheidspelgrim, die een oneindige evolutietocht maakt om een te worden met al het leven in de grenzenloze sferen.

We reizen tegenwoordig wat af. In onze westerse maatschappij is het bijna vanzelfsprekend om tijdens de vakantie naar de meest exotische bestemmingen te vliegen. Op internationale luchthavens wordt het steeds drukker.

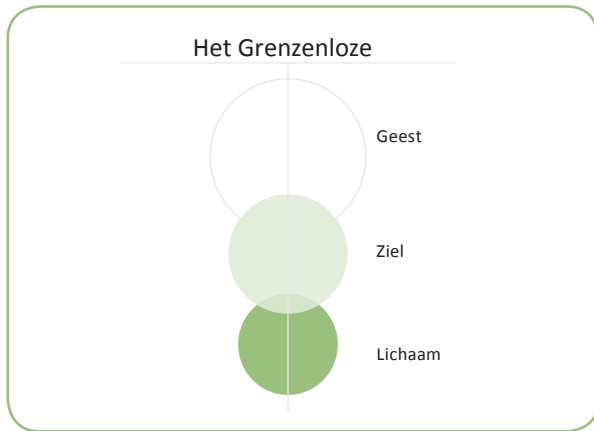
Pas sinds het begin van de 20e eeuw kregen mensen vakantiedagen.⁽¹⁾ En nu bestaat er ‘vakantiestress’, de sociale druk om op vakantie te gaan.⁽²⁾ Maar wat is reizen eigenlijk en waarom reizen mensen? Is het een doel op zich of slechts een middel om van A naar B te komen? Wie reist er precies en wanneer kun je zeggen dat je ergens bent geweest? En waarom zegt de wijze Lao-tse: “Mijn huis niet uitgaande, ken ik de wereld”?⁽³⁾

Wie reist er?

Laten we beginnen met de vraag wie er reist. Op het eerste gezicht lijkt het niet veel anders dan de verplaatsing van een menselijk lichaam over enige afstand in de uiterlijke wereld, of zoals de ‘dikke Van Dale’ het omschrijft: “zich naar een verwijderde plaats op weg begeven of bevinden”.⁽⁴⁾ Maar als we reizen, dan bedoelen we doorgaans wel meer dan slechts ons lichaam over de aarde verplaatsen. We maken bewust en onbewust een hoop mee, we komen nieuwe mensen tegen en doen allerlei nieuwe ervaringen op. Nu heeft elk mens een bepaald karakter en we zien dan ook dat dezelfde reis door eenieder op een andere manier ervaren wordt. Ons karakter verandert door de tijd even-

eens en zo ervaren we eenzelfde reis op een ander moment in ons leven weer anders. En zo kun je je afvragen of er een kern is in ons die gedurende al die reizen hetzelfde blijft. En als die kern er is, wie of wat is die dan? Dit is dezelfde vraag die in alle tijden gesteld werd als men zocht naar de achterliggende essentie van elk mens. In grote wereldreligies en filosofische stelsels wordt gesproken van een geestelijke kern. Iets wat zich dus niet in de uiterlijke wereld laat pakken of grijpen, omdat het zich op een ander gebied bevindt: het innerlijke dat aan het uiterlijke voorafgaat. Het komt in al deze tradities in verschillende bewoordingen terug. Wat Paulus ‘geest’ noemt, duiden de Buddhisten aan met de ‘innerlijke Buddha’, noemt

Plato ‘het goddelijke’, de Hindu’s ‘Brahm’ en de filosoof Leibniz geeft het in navolging van de pythagoreeërs weer als de ‘monade’. Hieruit volgt dat de mens een samengesteld wezen is, dat ten minste uit twee delen bestaat: een bewustzijn en een lichaam waar het bewustzijn gebruik van maakt, oftewel een bestuurder en zijn voertuig.

Nu is die verdeling nog iets scherper weer te geven met een driedeling van geest, ziel en lichaam, zoals de christelijke leraar Paulus dat deed. Achter een lichaam schuilt in essentie een spirituele kern, een centrum van universeel bewustzijn. Elk levend wezen is in essentie een uitdrukking van zo'n oneindige levenskern of geest. De ziel, of de tussennatuur, kenmerkt zich door datgene wat een wezen van deze geestelijk-goddelijke kern heeft leren uitdrukken. De ziel is dus een lerend deel en maakt een wezen tot wat het is: atoom, plant, dier, mens of bovenmenselijk bewustzijn zoals een Buddha of 'God'. Bij de mens drukt het geestelijk-goddelijke bewustzijnscentrum zich uit via het denkvermogen. Met de kanttekening dat lichaam, ziel en geest niet los van elkaar te zien zijn, focussen we ons in eerste instantie op de menselijke ziel als denkende, lerende reiziger.

De mens als reiziger

Mensen zijn denkers. Ons mentale karakter bepaalt wie we zijn. Er gaan gedachten vooraf aan alles wat een mens doet, bewust of onbewust. Daarbij zien we het denken vanuit de Theosofia een stuk ruimer dan het intellectuele, rationele of logische redeneren. We hebben vele soorten gedachten. Gedachten van lichamelijke, emotionele of begerige aard tot gedachten van universele aard, zoals inzichtelijke of mededogende gedachten.

Als mensen zijn we bezig om bewust en zelfstandig te leren denken. We kunnen leren om beheersing over onze gedachten te krijgen en daarmee de ontwikkeling van ons

karakter te sturen. Belangrijke stappen – die soms enigszins elkaar overlappen of door elkaar lopen – hierin zijn:

1. het *bewust worden* van de eigen gedachtewereld en de invloed daarvan op jezelf en anderen; hierbij ontwaakt de ziel;
2. het besef van de reikwijdte van het denkvermogen en het *onderscheid* tussen beperkende, zelfzuchtige gedachten en verruimende, onzelfzuchtige gedachten, en de mogelijkheid hiertussen te kiezen; de ziel doorziet daarbij de illusie van het lichamelijke deel en wordt zelfstandig;
3. het *sturen* van de eigen gedachten en de invloed daarvan op het eigen karakter en daarmee de wereld om ons heen; de ziel verheft zich geleidelijk tot het geestelijke deel.

Waarom leggen we hier zo de nadruk op? Ten eerste omdat voor mensen geldt dat ons denken bepaalt wie we zijn. En ten tweede dat hiermee de definitie van reizen op het gebied van de *menselijke* ziel te beschrijven is.

Wat is reizen?

Met de achtergrond van de mens als denkende ziel is reizen te definiëren als *het betreden en proeven van verschillende mentale sferen*. We kunnen ervaren dat ons mentale deel het meest actief is als we reizen. We doen continu nieuwe indrukken op, vergelijken wat we ervaren met wat we zelf aan mentale bagage meenemen en passen ons eventueel aan nieuwe gewoontepatronen aan.

Volgens deze definitie is reizen dus veel meer dan het overbruggen van een afstand. Het is een innerlijke activiteit. Reizen is daarmee een relatief begrip dat afhangt van de mentale perceptie van degene die het ervaart. Voor de een is een intercontinentale vlucht slechts 'woon-werkverkeer' en voor de ander is een bezoekje aan de markt een 'wereldreis'. Zo heeft ieder zijn eigen mentale referentiekader opgebouwd.

Reizen als bewustwordingsproces

Reizen als het betreden en proeven van verschillende mentale sferen speelt met name een belangrijke rol bij de eerste stap van onze karakterontwikkeling als denkers: *bewustwording*.

Of men nu op reis gaat voor rust of avontuur, om mee te doen met de omgeving of om andere culturen te leren kennen, een reis brengt altijd bepaalde elementen met zich mee die onze innerlijke groei of karakterontwikkeling kunnen stimuleren. Elke reis functioneert als een spiegel voor onszelf. We leren onszelf beter kennen als we

in aanraking komen met inspiratieve mensen, of situaties die iets in ons wakker schudden.

Dat begint al bij de noodzakelijke voorbereiding. Als we tot de essentie van ons bestaan komen, zien we vaak dat we met weinig materiële middelen kunnen overleven: een dak boven ons hoofd met een tentje of in een (hotel)kamer op de plaats van bestemming, een of twee koffers of tassen met wat kleren en de noodzakelijke benodigdheden, een pinpas, een paspoort voor als we naar het buitenland gaan en wat werk of boeken waar we ons eens rustig op kunnen gaan richten.

Eenmaal in het buitenland worden we geconfronteerd met nieuwe gebruiken en gewoonten. Ander voedsel, andere taal, andere omgangsvormen, het zijn allemaal zaken waardoor we ons bewuster worden van onze eigen gewoonten en hoeveel belang we daaraan hechten. Kunnen we onze ochtendrituelen makkelijk laten varen? Aan welke zaken uit onze eigen cultuur houden we vast? En welke van het gastland vinden we beter en willen we meenemen? Zoals bijvoorbeeld de gastvrijheid die ons opvalt in een ander land.

Daarbij leren we ook onze eigen karakteristieken beter kennen. Maken we in een nieuwe omgeving makkelijk contact met anderen, ook al spreken ze soms een andere taal? Tot welk soort mensen worden we aangetrokken? Waar voelen we ons op ons gemak? Wat willen we doen?, et cetera. Met alle keuzes die thuis volgens routine verlopen maar die we elders opnieuw maken, kunnen we onszelf beter leren kennen. We kunnen op momenten ook ervaren hoe het is om op jezelf teruggeworpen te worden. De trein waar je in zit kan niet verder rijden en er wordt wat omgeroepen in een taal die je niet kent. Dit kan je wat onzeker maken, maar tegelijkertijd kun je ervaren dat er altijd hulpvaardige mensen zijn.

Soms blijkt dat als we langer in het buitenland zijn, we precies weer tegen dezelfde problemen aanlopen als thuis: we nemen onszelf mee met al onze karakteristieken en zien dat anderen daar weer op reageren. Een andere keer veranderen we mee en ontdekken we nieuwe kanten aan onszelf die we thuis kunnen inzetten.

We zien ook dat als we wat langer in het buitenland zijn, de mensen in essentie niet veel anders zijn dan wij. Mensen willen er zijn voor anderen, willen met hun werk en/of op andere manieren wat bijdragen aan de omgeving en zoeken naar antwoorden op de uitdagingen die ze in het leven tegenkomen. Dit kan ons bewust maken van de verbondenheid die we met elk mens delen.

Deze bewustwordingsfase bij reizen treedt op als we open-

staan voor nieuwe ervaringen en met name als we voor het eerst ergens heen gaan of voor het eerst op een nieuwe plek zijn. Misschien is het daarom dat reizen een aantrekking op ons uitoefent als we jong zijn, als we aan het uitvogelen zijn wie we zijn en de wereld gaan verkennen. Afgaande op de definitie van reizen als het betreden en proeven van verschillende mentale sferen wordt duidelijk welke invloed reizen op ons kan hebben. Het is daarom goed om stil te staan bij de vraag waarom we reizen.

Waarom reizen mensen?

Reizen kan ons zoals hierboven beschreven bewuster maken, mits we ons blijven verwonderen. Maar afhankelijk van ons motief, de reden waarom we reizen, zullen we meer of minder openstaan voor nieuwe ervaringen. Veel mensen zijn zich dat motief niet bewust, wat blijkt uit het feit dat er een verschijnsel bestaat als vakantiestress: mensen die dat zelf niet eens willen, gaan op reis omdat de omgeving het van ze verwacht. Ook al zijn sommige mensen zich niet bewust van hun motief om te reizen, een reis kan altijd een middel tot bewustwording zijn en daarmee de eerste stap vormen tot mentale karakterontwikkeling. Vanaf dat punt van bewustwording kunnen we bij onszelf verschillende motieven onderscheiden.

Dit leren onderscheiden van verschillende aspecten van het denken en de daaraan ten grondslag liggende motieven is een belangrijke tweede stap. Principieel zijn er twee tegengestelde motieven in ons denken, te weten: zelfzuchtige en onzelfzuchtige. Zelfzuchtige motieven zijn beperkend, we richten ons dan met name op ons eigen belang. Onzelfzuchtige motieven zijn verruimend en gaan uit van eenheid, het belang van het geheel. Er is bij mensen meestal sprake van een mengvorm tussen deze twee soorten motieven.

Reizen voor jezelf

Een voorbeeld van een meer zelfzuchtig motief voor reizen is begeerte naar status. Men hoopt indruk te maken op anderen met een verre of avontuurlijke reis. Vaak is deze indruk bij anderen maar vluchtig. Want als anderen interesse in je tonen vanwege een verre reis, dan houdt dat niet lang aan in vergelijking met bijvoorbeeld hun interesse in jou vanwege een bepaalde karaktereigenschap die je hebt. Daarnaast zijn er altijd weer mensen die met overtreffende reiservaringen komen.

De begeerte wordt zo verder gevoed naar nog exotischere bestemmingen, plekken 'waar nooit eerder iemand geweest is' of naar extremere ervaringen die 'je maar één keer in

je leven meemaakt’.

Deze zucht naar meer voedt een spiraal van competitie en consumptie, waarbij mensen de effecten op de harmonie van het geheel uit het oog verliezen. Denk bijvoorbeeld aan het beeld van ongelijkheid dat in derdewereldlanden gevoed wordt als rijke westerlingen in luxe *resorts* verblijven, of het klimatologische effect van de vele vluchten naar verre bestemmingen. Als mensen indruk willen maken op anderen met hun exotische, avontuurlijke of luxe belevenissen zullen ze zich bovendien beperkt bewust zijn van wat ze mentaal ervaren, en is de kans op een ruimere bewustwording kleiner. Bijvoorbeeld omdat ze zich van de ene naar de andere toeristische trekpleister haasten en daardoor nauwelijks oog hebben voor en in contact staan met de lokale bevolking en cultuur.

Reizen voor anderen

Aan de andere kant zien we dat mensen reizen vanuit meer onzelfzuchtige motieven: om zich weer op te laden voor het werken voor anderen, om te leren van nieuwe volken of culturen of juist vanwege een bepaalde verbondenheid. Dit laatste kan zijn om een vriend of familielid in een ver land op te zoeken, om medemensen te helpen in moeilijke omstandigheden of om met mensen uit verschillende hoeken van de wereld gezamenlijk iets te organiseren voor een bepaald gedeeld doel.

We zien bij deze motieven dat reizen dan slechts een middel is en geen doel op zich. De Russische schrijver Leo Tolstoj illustreert dit op een mooie en heldere manier met zijn verhaal over twee oude christelijke mannen, die om hun leven compleet te maken naar het heilige Jeruzalem willen reizen. Onderweg komt een van hen een hulpbehoevende familie tegen. Hij breekt zijn reis af en helpt de mensen ondanks dat hij daardoor zijn reis niet langer vervolgen kan. Toch bereikt hij innerlijk wellicht veel meer het ‘heilige Jeruzalem’ dan zijn vriend die de fysieke reis naar Jeruzalem wel volbracht.⁽⁵⁾

Uiterlijk reizen

Als reizen een mentaal proces is, wat zou dan het doel zijn van het uiterlijke reizen? Moet je je verplaatsen om andere werelden te ontdekken? Of is die vorm van reizen slechts iets illusoirs?

Historisch gezien is het redelijk uniek dat een vakantie-reis naar het buitenland voor veel mensen in de westerse samenleving gemeengoed is. Honderd jaar geleden werd er vooral in eigen land gereisd en nog eens vijftig jaar daarvoor bestond er nauwelijks vakantie. In de theosofische

school van Point Loma tijdens de eerste helft van de 20e eeuw hadden kinderen geen vakantie. Met maximaal drie uur les op een schooldag, veel lichamelijke oefening en ’s avonds ruimte voor musiceren en toneel, zorgde men dat er een gezonde balans was tussen lichamelijk, mentaal en geestelijk werk, wat de behoefte aan vakantietijd overbodig maakte.

Sommige mensen kunnen zo beeldend schrijven of vertellen over bepaalde plekken, zelfs zonder dat ze er zelf geweest zijn, dat je het idee krijgt er daadwerkelijk te zijn. En als je er dan komt dan krijg je het idee er al eerder geweest te zijn.

Je kunt je daarbij afvragen in hoeverre iemand naar waarheid kan zeggen ‘ergens geweest te zijn’, omdat geen plek op de wereld iets statisch is. Elke plaats op de wereld die je ooit bezocht hebt, is vandaag weer anders. Net als jijzelf overigens. Als je morgen opnieuw naar een bekende plaats gaat, zul je die afhankelijk van je denkgerichtheid weer anders waarnemen. En hoe meer je mentaal in beweging bent, hoe minder de herinneringen aan een bepaalde plaats je opnieuw in dezelfde sfeer trekken.

Het illusoire karakter van uiterlijk reizen blijkt ook uit het feit dat we op fysiek gebied continu enorme afstanden overbruggen, zonder dat we ons dit bewust zijn. Onze planeet draait om de zon en onze zon maakt op zijn beurt een draaiende beweging om het centrum van ons melkwegstelsel met een duizelingwekkende snelheid van vele honderdduizenden kilometers per uur (volgens recente wetenschappelijke berekeningen 720.000 km/u).⁽⁶⁾ En ook ons melkwegstelsel zelf hangt niet op één plek stil in de ruimte. We koersen dus met een enorme snelheid door het heelal en betreden met ons ‘ruimteschip aarde’ elke seconde weer nieuwe gebieden.

Afgaande op de definitie van reizen als het betreden en proeven van verschillende mentale sferen kan dat dus ook zonder enige vorm van fysieke verplaatsing over deze planeet. In die zin kunnen we ook van reizen spreken als we een boek lezen, naar een film kijken of zelfs als we een gesprek voeren. Reizen voor de menselijke ziel is dus eigenlijk niets anders dan een mentale activiteit. Wat betekent reizen dan in het grotere verband van de innerlijke reis die we als mens maken om ons karakter tot uitdrukking te brengen?

Innerlijk reizen

Hierbij komen we tot de derde stap van karakterontwikkeling: als we ons bewust zijn geworden van ons denken en de motieven die ten grondslag liggen aan onze gedach-

ten kunnen onderscheiden, dan zijn we in staat om onze gedachten te *sturen* en daarmee tevens ons karakter en het effect daarvan op onze wereld richting te geven. We reizen dan zonder ons huis te verlaten. De wijze Lao-tse schreef hierover in zijn *Tao Te King*:

Mijn huis niet uitgaande, ken ik de wereld.
Mijn vensters niet uitglurend, zie ik de weg des hemels.
Hoe verder men uitgaat, hoe minder kent men.
Daarom: de Wijze gaat niet, maar weet toch,
Ziet niet, maar noemt toch,
Doet niet, maar volbrengt toch.⁽⁷⁾

Hoe meer we ons denken leren kennen en beheersen, hoe makkelijker we innerlijk bepaalde hogere en geestelijkere bewustzijnstoestanden kunnen bereiken. Via die andere bewustzijnstoestanden opent zich de mogelijkheid om in andere sferen dan deze uiterlijke te reizen. Met de ontwikkeling van bijvoorbeeld onze verbeeldingskracht en ons idealisme begeven we ons mentaal al in andere sferen en trainen we onszelf om op innerlijke gebieden waar te kunnen nemen. Deze innerlijke gebieden betreden we ook tijdens de slaap of tijdens de grote slaap die we de dood noemen. Dan 'reist' het hogere deel van onze ziel tijdelijk mee met het geestelijke deel. Omdat ons innerlijk waarnemingsvermogen nog niet voldoende ontwikkeld is, zijn we ons daar alleen nog niet bewust van.

De Eeuwigheidspelgrim

In de theosofische literatuur, die de kern van alle religies en filosofische stelsels blootlegt, wordt het geestelijke deel van de mens ook wel aangeduid als de 'Eeuwigheidspelgrim'. Het is de bewustzijnskern in ieder van ons, in essentie oneindig in potentie, in bewustzijnsbereik, in groei. De Eeuwigheidspelgrim is dat deel in ons dat hetzelfde blijft door talloze 'zielsverhuizingen' en belichamingen heen. Het is 'non-lokaal', zoals door sommige wetenschappers gezegd wordt; als een mathematisch punt, met zijn 'omtrek nergens en zijn middelpunt overal'.⁽⁸⁾ De volledige Kosmos is zijn thuis.

De reis van de Eeuwigheidspelgrim is de eeuwige evolutietocht door het grenzenloze universum.

De (menselijke) ziel is als een kind van de Eeuwigheidspelgrim. Wij leren steeds meer tot uitdrukking te brengen van ons geestelijke deel — de Eeuwigheidspelgrim die ons 'overstraalt'. Hoe meer we onszelf leven na leven ontwikkelen, hoe meer we één kunnen worden met dit geestelijke deel.

Conclusie: ons reisdoel

Reizen is nu populairder dan ooit. Misschien omdat menig een niet bekend is met andere manieren om te proeven van verschillende mentale sferen en zo bewust te worden van de hogere delen in zichzelf. De mensheid is in het algemeen nog zoekende naar een doel in het leven. Men heeft de oude wijsheid met haar universele leringen als reïncarnatie, karma en zelfgeleide innerlijke evolutie uit het oog verloren. Middelen tot bewustwording, zoals reizen, worden dan al snel tot doel verheven. Reizen als doel op zich, gericht op zelfvoldoening. Desalniettemin kan het uiterlijke reizen, dankzij de occulte wet — zo boven, zo beneden — leiden tot meer bewustwording. Reizen is dan een evolutionaire pelgrimstocht in het klein. Een reis kan functioneren als een spiegel voor mensen, kan mensen bewust maken en laten leren van nieuwe mentale sferen en het besef kweken van de verbondenheid tussen alle mensen. En bij elke reis, ook op het uiterlijk gebied, reizen we nooit alleen. Onze innerlijke delen wachten altijd op het moment dat wij ons denken voor ze openen, waardoor we meegaan op een nog veel grotere reis dan die we ons kunnen voorstellen. Gezien vanuit de Theosofia is een meer universele definitie van reizen: het een worden met al het leven in de grenzenloze sferen, onze oneindige evolutietocht. Deze reis zelf, zonder einddoel, is onze werkelijke reis.

Referenties

1. <http://www.vacature.com/artikel/de-geschiedenis-van-onze-vakantie>.
2. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vakantie#Vakantiestress>.
3. Lao-tse *Tao Te King*, vers 47.
4. De 'dikke Van Dale' omschrijft het als: "zich naar een verwijderde plaats op weg begeven of bevinden".
5. Leo N. Tolstoj, *Twee oude mannen*, opgenomen in de bundel *Vader Sergius en andere verhalen*, L.J. Veen, Ede 1979.
6. http://www.iop.org/activity/outreach/resources/pips/topics/earth/facts/page_43079.html.
7. Zie ref. 3.
8. Pim van Lommel, *Eindeloos bewustzijn, een wetenschappelijke visie op de bijna-dood-ervaring*. Boekbespreking in *Lucifer*, jaargang 30, januari 2008, nummer 1, blz. 24-28.

De universele politicus

Stemadvies voor aanstaande verkiezingen

De verkiezingen komen eraan! Op welke partij moeten we stemmen?

Het Theosofisch Genootschap mengt zich nooit in politieke zaken. Het staat per definitie boven de partijen en kan daarom nooit een partij steunen, want dat zou betekenen dat het dan een andere partij tegenwerkt. Niettemin zou elke burger, dus ook elke Theosoof, in ons democratische bestel een stem op een partij of kandidaat moeten uitbrengen, wil hij tenminste aan zijn democratische plicht als burger voldoen.

Dit artikel geeft een stemadvies, maar anders dan bij de zogenaamde stemwijzers, is dit een advies dat niet tot nadoen maar tot nadenken stemt.

Democratie

Dat democratie niet de beste staatsvorm is, wordt vrijwel dagelijks wereldwijd bewezen. Veel democratieën zijn even corrupt als dictaturen. Rechtvaardige verdeling van de aardse goederen is in democratieën vaak niet beter geregeld dan in andere staatsvormen. In de Verenigde Staten, de grootste democratie van de westerse wereld, is er bijvoorbeeld een enorme kloof tussen een kleine groep zeer rijken en de grote massa die veel

minder heeft. En hoewel het begrip democratie inhoudt dat het volk regeert, is er in veel democratieën een grote laag ontevreden, die afkerig of zelfs vijandig staat tegenover de door hen gekozen politici. Het huidige mentale klimaat in democratische landen wordt voor een groot deel zelfs gekenmerkt door die ontevredenheid. Veel mensen ervaren het alsof politici hun iets essentieels ontnomen hebben. Dat is des te merkwaardiger als je je realiseert, dat in veel democratieën, zoals in Nederland, grote delen van de bevolking het materieel gezien beter hebben dan tien of twintig jaar geleden.

Waar komt die ontevredenheid dan vandaan?

Democratie: mening-zuchtigen aan de macht

Die ontevredenheid is misschien niet volledig gecreëerd, maar in ieder geval wel sterk gevoed door de politieke elite van onze democratieën. Het begrip democratie zoals dat bij de meerderheid thans wordt opgevat, houdt in dat je één keer in de zoveel tijd je stem uitbrengt, waarna anderen

Kerngedachten:

» Stemmen is slechts een klein deel van onze democratische plicht.

» Onze democratieën worden veelal geleid door mening-zuchtigen: mensen die over de achtergrond van de dingen niets weten, en zich baseren op zelf-zuchtige meningen.

» In een ware democratie weet elke burger zich verantwoordelijk voor het bestuur van het land.

» Dan zullen ze hun vertegenwoordigers kiezen op basis van beschaving, inzicht en altruïsme.

zorgen voor het bestuur van het land. Betrek daarbij het feit dat de huidige mentaliteit vooral gedomineerd wordt door begeerte en hebzucht, en je krijgt de volgende situatie: politici proberen bij kiezers in het geveel te komen en ‘smeken’ het volk om toch vooral op hen of hun partij te stemmen. Daarvoor beloven ze allerlei zaken, die feitelijk nooit te realiseren zijn. Burgers stemmen – of stemmen niet! – en daarmee voelen ze zich ontslagen van verdere deelname aan het landsbestuur. Ze voelen zich daar niet meer verantwoordelijk voor.

De beloften worden echter vaak niet nagekomen, of mensen ervaren dit als zodanig. Dan ontstaat het beeld dat politici ‘uitbuiters’ zijn en alleen aan zichzelf denken. Voor al het ongemak in de samenleving, voor alles wat als onrechtvaardig wordt ervaren, wordt de schuld aan de bestuurders en politici gegeven, die zich dan weer in allerlei bochten wringen om toch maar in de gunst van het volk te blijven. Hun geveel wordt echter als hypocriet ervaren en hun woorden worden niet meer geloofd. Daarnaast polariseren politici vaak. Om een deel van de mensen achter zich te krijgen, zetten ze zich af tegen een ander deel en verdelen zo de samenleving.

In *De Staat* beoordeelt Plato de democratie als de op een na slechtste staatsvorm, omdat het land dan niet wordt geregeerd door iemand die in wijsheid boven anderen uitstijgt. Het gehele land staat in het teken van onverzadigbare begeerten. Men wil steeds meer en meer persoonlijke vrijheid en uiterlijke welvaart.

Onwetendheid omtrent de ware aard van het leven heeft geleid tot de misvatting dat economische welvaart hetzelfde is als geluk. Daarom is er een voortdurend zelfzuchtig streven naar meer rijkdom.

Diezelfde zelfzuchtige begeerten zien we trouwens ook in de politiek zelf, waar partijbelang vaak boven landsbelang wordt gesteld. Het zijn meningen en niet wijsheid die bepalend zijn voor de wetgeving.

De democratie wordt geleid door meningzuchtigen, zoals Plato dat noemt, mensen die over de achtergrond van de dingen niets weten, en zich alleen baseren op zelfzuchtige meningen. Meningen zijn persoonlijke gedachten, die vaak veranderen. Er is dan ook hoegenaamd geen duurzaamheid in die meningen. Wat vandaag nog waar lijkt, blijkt morgen al achterhaald. Wat voor de één een vaststaand feit is, vindt de ander een illusie. Dit heeft tot de absurde situatie geleid, dat hoge politieke functionarissen in de VS zich afzetten tegen feiten die journalisten publiceren en spreken van ‘alternatieve feiten’.

Vanwege de meningzuchtigen, zo zegt Plato, leidt demo-

cratie tot chaos, die op een gegeven moment zo overwelgend wordt, dat er een roep om een sterke man komt. En dan degenereert de democratie tot een nog slechtere staatsvorm: de tirannie.

Democratie: zich verantwoordelijk weten

Nu kun je democratie ook anders opvatten. Als namelijk het volk regeert, moet elke burger zich verantwoordelijk weten voor het bestuur van het land. Dit betekent niet slechts dat je eens in de vier jaar naar een stembureau gaat, maar vooral ook dat je in denken en daden je verantwoordelijk weet voor het wel en wee van het land waarin je woont. Het is deze vorm van democratie die door voormalig president Kennedy als volgt werd verwoord: “*ask not what your country can do for you – ask what you can do for your country*”.

Er kan alleen maar rechtvaardigheid in een volk bestaan, als iedere burger zich inzet voor het welzijn van iedereen. Daarbij kan niemand gemist worden. Leidinggevend en ondergeschikten moeten beiden hun taak kennen, waarbij de een niet belangrijker is dan de ander. Ieder moet de taak krijgen, waarvoor hij van nature geschikt is. Daarom moeten degenen die grotere inzichten hebben, de leiding krijgen en nemen.

In elke staatsvorm, in elke organisatie doet zich altijd de vraag voor, hoe de meest geschikte de leiding kan krijgen. In feite is het van ondergeschikt belang *hoe* de wijze in het land de leiding krijgt, *als* hij maar de leiding krijgt. Een democratie kan op een uitstekende wijze ervoor zorgen, dat de meest geschikte inderdaad de regeerder wordt, mits de bevolking maar in staat is daadwerkelijk de juiste te kiezen.

Geen enkele wijze leider kan leidinggeven aan een onwillig volk. Een spiritueel leider inspireert, geeft het voorbeeld, geeft advies, maar hij dwingt nooit. Zijn gezag, dat hij op basis van zijn wijsheid behoort te hebben, kan hij alleen maar uitoefenen als dat gezag door het volk herkend en erkend wordt. Ofwel, inwoners van een land zelf moeten enige mate van wijsheid in zichzelf ontwikkeld hebben. Als in een democratie sprake is van een bevolking die enige mate van beschaving, inzicht en altruïsme ontwikkeld heeft, dan zullen ze ook hun vertegenwoordigers kiezen die deze karakteristieken in nog grotere mate dan zichzelf bezitten. Ziet een volk zich als een van de vele volkeren op aarde, dan zal het ook de universele leider krijgen. Universaliteit is wel het belangrijkste kenmerk waaraan we een werkelijke leider kunnen herkennen.

Is het tegenovergestelde het geval, dan leven burgers in

De universele politicus

1. ... *gaat uit van de eenheid van al het bestaande*. Zijn beleid beoogt altijd het grote geheel. Afgescheidenheid of uitsluiting in welke vorm dan ook zal hij tegengaan. Die essentiële eenheid zal hij naar alle geledingen van zijn beleid doortrekken. Hij kent geen deelbelangen. Zijn land is een onderdeel van de wereldgemeenschap. Hij zal dus nooit tegen de belangen van anderen handelen. Ook de dieren- en plantenwereld zal hij respecteren en de ruimte geven hun karakteristieken te ontplooien.
2. ... *gaat uit van een kracht achter de dingen*. Een samenleving kan alleen maar in beschavingspeil stijgen als de mentaliteit van een volk verandert. Educatie en inspiratie zijn de hoekstenen van zijn beleid. Maatregelen en wetten die alleen op het gedrag van mensen inwerken (zoals straffen) en niet op de mentaliteit, zijn nooit wezenlijke bijdragen aan een rechtvaardige samenleving.
3. ... *weet dat materieel bezit alleen nooit geluk kan brengen*. Gehechtheid aan materie kan alleen maar tot verdriet leiden. Hij zal daarom sterk de immateriële waarden van het leven, zoals religie, filosofie, wetenschap en kunst bepleiten, maar zal nooit een religie meer dan een andere waarderen. Zijn eigen materiële beloning en dat van andere leidinggevendenden zal hij matigen.
4. ... *gaat uit van de essentiële vrije wil van mensen*. Hij zal nooit door middel van dwang een land willen veranderen, maar altijd door het geven van het voorbeeld, het uitleggen waarom bepaalde maatregelen wenselijk zijn en door inspiratie.
5. ... *is zich bewust van de hiërarchische opbouw van al het leven*. De leider is zelf leerling en legt zijn oor te luisteren bij degenen die wijzer dan hij zijn. Hij heeft de wijsheid niet in pacht, weet dat wijsheid kan groeien en staat daarom open voor grootsere visies.
6. ... *gaat uit van broederschap en samenwerking*. Hij zal een groep bevriende en betrouwbare mensen om zich heen verzamelen, omdat hij altijd in teamverband werkt. Hij zal voortdurend zijn medewerkers inspireren en zij zullen weer anderen inspireren.
7. ... *zoekt naar universele oplossingen*. Hij neemt geen maatregelen die op de korte termijn een probleem oplossen, maar op de langere termijn het probleem verergeren. Zijn beleid is gericht op de oorzaken en niet op symptoombestrijding.
8. ... *gaat altijd van rechtvaardigheid uit*. In een rechtvaardige samenleving kan iedereen zijn talenten, kennis en vaardigheden inbrengen, en ontvangt van de gemeenschap de middelen daarvoor. Zijn beleid is erop gericht dat iedereen 'meedoet' in de samenleving en dat de materiële beloning daarvoor gelijkmatig over heel het volk verdeeld wordt.
9. ... *kent de cyclische wetmatigheid in de natuur*. Hij weet dat ontwikkelingen zich in cirkelgangen voltrekken. Dat heeft zowel betrekking op het menselijke leven als op trends. Resultaten van bepaalde handelingen manifesteren zich wellicht pas in volgende levens.
10. ... *kent de menselijke natuur*. Hij is niet blind voor de huidige mentaliteit, maar weet ook dat elk mens in essentie een edel wezen is. Hij zal altijd zijn beleid zo ontwikkelen, dat mensen in staat worden gesteld hun geestelijk-goddelijke natuur te ontwikkelen. Voorwaarde daartoe is dat hij mensen vertrouwen geeft.
11. ... *gaat uit van en streeft naar waarheid*. Ook als die waarheid hem niet populair maakt bij delen van de bevolking, zal hij de waarheid nooit verloochenen. Illusies die hij doorzien heeft, zal hij blootleggen en als onwaarheden ontsluiten.
12. ... *gaat altijd uit van mededogen*.

het gevoel van afgescheidenheid. Dan menen ze dat ze het beste, het uitverkoren volk zijn. Bevolkingsgroepen menen dat ze superieur zijn ten opzichte van anderen, of ze voelen zich slachtoffer van de 'elite'. Dan ook is er sprake van racisme, seksisme, onbeschaafdheid. En dan zal de leider boven komen drijven die in nog grotere mate dan het volk deze karakteristieken heeft.

Ook in een democratie krijgt het volk de leider die het verdient.

Waarom voldoet een wijze leider?

Als je een verhevener vorm van democratie wilt, zul je je moeten afvragen wat een rechtvaardige maatschappij is en hoe leiders in zo'n samenleving optreden. In vele wijsheidsgeschriften zijn daar voorbeelden van te vinden. Het kleine boekje van de Chinese wijsgeer Lao-tse bijvoorbeeld, de *Tao Te King*, geeft prachtige, kernachtige beschrijvingen van de ware leider, die achter het volk aangaat, om het niet voor de voeten te lopen.⁽¹⁾

Om straks in het stembokje de keuze wat gemakkelijker te maken, geven wij hier, puntsgewijs, een beperkte opsomming van kenmerken waaraan je de ware leider kunt herkennen. Iedereen die de democratie serieus neemt, zal zichzelf de vraag moeten stellen welke politicus of welke partij het meest voldoet aan deze eisen. De lat leggen we hoog. Vrijwel niemand zal aan alle eisen voldoen. Ieder moet voor zichzelf maar vaststellen wie er het meest aan voldoet. Dat kost inspanning, maar willen we verantwoordelijke burgers zijn, dan moeten we natuurlijk die inspanning leveren. Kiezen is echter slechts één kant van de medaille, want die gang naar het stembokje is alleen maar een minimaal onderdeel van de democratische plicht

van de burger, want vervolgens zal hij zelf de eigenschappen, waarvan hij verwacht dat degene op wie hij zijn stem uitbrengt, ze bezit, zelf in zijn leven moeten proberen te verwezenlijken. Pas dan neemt hij werkelijk verantwoording voor zijn land. In het kader hiernaast hebben we de criteria waaraan de universele politicus moet voldoen, weergegeven. Het is aan ieder van ons om deze lijst naar eigen inzichten aan te scherpen en aan te vullen en vooral proberen er zelf aan te voldoen.

Referentie

1. Lao-tse, *Tao Te King*, vers 66.

Hoe voorkom of genees je depressies?

Lucifer, de Lichtbrenger vraagt om visies en ervaringen van zijn lezers

Bijna iedereen kent wel iemand in zijn naaste omgeving die aan een depressie of burn-out lijdt. Omdat het een van de taken van de Theosofische Beweging is, mensen kennis te verschaffen over hoe met hun problemen om te gaan, is al eerder in de lezing 'Van depressie naar toekomstvisie' (25 november 2015 in Den Haag) de theosofische visie op depressies gegeven. Niettemin zijn er nog steeds veel mensen die niet of nauwelijks met dit wellicht grootste probleem van de moderne mens kunnen omgaan. Zij benaderen ons met vragen. Wat is een depressie? Waardoor ontstaan depressies? Komen ze tegenwoordig meer voor dan vroeger? Heeft dat te maken met Kali-Yuga, het ijzeren tijdperk, waarin we thans zitten? Heeft een depressie altijd te maken met disharmonie en ongecontroleerd denken? Helpen antidepressiva? Moeten we die wel of niet gebruiken? En wellicht de belangrijkste vraag: hoe voorkom je depressies — en als iemand er toch aan lijdt, hoe kan hij genezen?

Hoe vreemd dat misschien ook klinkt, we zijn blij met die vragen, omdat de zorg voor onze medemensen eruit blijkt. We zijn namelijk verantwoordelijk voor elkaar.

Binnen de redactie van *Lucifer* wordt al een tijd nagedacht over hoe we al deze vragen kunnen beantwoorden. Dat het meer dan nodig is, blijkt bijvoorbeeld uit het grote aantal antidepressiva dat door artsen wordt

voorgeschreven. Dus als er iets in de huidige samenleving is waarop een spiritueel licht moet worden geschonden, dan is het wel dit vraagstuk.

We hebben hiervoor de kennis van de Theosofia tot onze beschikking, maar daarnaast bestaan er, weten we, waardevolle ervaringen en inzichten onder grote groepen mensen. We stellen het zeer op prijs als u ons informeert over de verschillende aspecten en vormen van depressie en wat daar volgens u onder wordt verstaan. U kunt ons alles mailen wat u over dit onderwerp te zeggen heeft. We zijn natuurlijk zeer geïnteresseerd in wat volgens u de oplossing is of het 'medicijn'. Maar als u zelf ervaringen heeft met depressies of met mensen die aan een depressie lijden of geleden hebben, dan helpt u ons ook als u ons daarvan op de hoogte stelt. Heeft u gezien dat mensen genazen of is het uw ervaring dat dit niet lukte, we horen het graag van u.

We gaan ervan uit dat al uw ideeën ons kunnen helpen een beter beeld te vormen van dit zware onderwerp, zodat we beter in staat zijn het spirituele licht te laten schijnen, wat immers de belangrijkste taak is van *Lucifer, de Lichtbrenger*.

U kunt uw ideeën mailen naar:

lucifer.red@stichtingisis.org.

Schrijven kan ook:

Mosselkreekstraat 53, 4335 TG Middelburg

Plato en zijn betekenis voor onze tijd

Een voorproef van de heruitgave van het boek van H. Groot

Dit buitengewoon waardevolle boek is nu weer verkrijgbaar, als heruitgave door Stichting I.S.I.S.

Plato is zonder enige twijfel de grootste filosoof uit de westerse traditie. Of eigenlijk zouden we niet 'westers' moeten zeggen, want zijn ideeën zijn zo universeel, dat ze niet aan een cultuur of een bepaalde tijd gebonden zijn. Natuurlijk zijn de dialogen van Plato wel gesitueerd in het Athene van 2500 jaar geleden, maar als je de typische Griekse gewoonten van die tijd – de literaire couleur locale – wegdenkt, dan zouden ze vandaag geschreven kunnen zijn.

De belangstelling voor Plato blijft dan ook onverminderd groot, ja, neemt wellicht zelfs weer toe. Voor de lezingen over Plato van Het Theosofisch Genootschap, die dit jaar op enkele plaatsen in Nederland gehouden zijn, was de belangstelling bovengemiddeld. Nog steeds brengt Plato ons in een staat van verwondering, en naar zijn eigen woord begint de filosofie met verwondering.

Er is voor zover bij ons bekend, geen boek dat Plato voor onze tijd beter uitlegt, dan het boek van Herko Groot: *Plato en zijn betekenis voor onze tijd*. In dat boek komt de tijd-

loosheid en universaliteit van Plato's leringen sterk naar voren, wat onder andere blijkt uit het feit dat H. Groot deze vergelijkt met de leringen zoals die in de Indiase Upanishads worden verwoord. Geen enkele gedachte uit het omvangrijke oeuvre van Plato is achterhaald of niet meer toepasbaar in onze tijd.

In de vorige *Lucifer* (december 2016) hebben we al een recensie over dit boek geplaatst. In deze *Lucifer* worden twee fragmenten opgenomen. Het eerste fragment, uit het woord vooraf van het boek, benadrukt het belang van Zelfkennis. In het tweede fragment wordt het verschil tussen weten en kennis behandeld, en dat dit weten, hoe moeilijk wellicht ook, moet worden toegepast in de praktijk van alledag, of, zoals Herko Groot het uitdrukt: de empirische realiteit.

Plato houdt de mens een spiegel voor, waarin deze zijn goddelijk wezen kan herkennen en tevens de belemmeringen kan waarnemen, welke hem verhinderen in overeenstemming met deze goddelijke natuur te leven.

De ergste vijand van de mens is zijn onwetendheid. Bevrijding uit de onwetendheid; richting geven aan het menselijk handelen door *inzicht* in de redelijkheid en onafwijsbaarheid van de ethische normen; de ‘weg naar boven’ zien — dit alles laat Plato ons op onovertroffen wijze ontdekken. Op dit hoge doel is heel zijn levenswerk toegespitst — niet op het onderzoek van zuiver kennis-theoretische, signifiante of andere filosofische vakproblemen, al brengt de wijze waarop Plato zijn weg zoekt, met zich mee dat hij zich óók grondig en uitvoerig met deze problemen heeft beziggehouden.

Het was Plato niet genoeg, geestelijke moed, zelfbeheersing, gerechtigheid, liefde en mededogen aan te wijzen als de grondslagen waarop een goed en lofwaardig leven moet worden opgebouwd. Hij spant zich in tot het uiterste om ons duidelijk te maken, dat een ander fundament onmogelijk is en dat alleen op de door hem aangegeven basis een werkelijk menswaardig leven bestaanbaar is.

Kenmerkend is het voor Plato, dat bij hem wetenschap, religie en wijsbegeerte één levend, organisch geheel vormen. Zijn filosofie voert tot een grootse eenheidsconceptie, waarin alle tegenstellingen harmonisch met elkaar samenwerken. Deze eenheidsconceptie, die leidt tot het overbruggen van alle verdeeldheid, tot het vrij worden van alle haat, heeft de wereld van heden meer nodig dan ooit in een vroegere tijd het geval was.

In een der geciteerde passages (zie bladzijde 12)* wordt opgemerkt dat Plato zinspeelt op de noodzakelijkheid van ‘inwijding’. Dit is inderdaad zo. Plato wijst tussen de regels door voortdurend op de noodzakelijkheid van het beleven van inwijding. Hier wordt evenwel niet in de eerste plaats gezinspeeld op inwijding in mysteriën die te vinden zouden zijn in geheime mysteriescholen. De inwijding welke Plato bedoelt is voor alles inwijding in de mysteriën van het eigen Ik.

‘Zelfkennis is de hoogste kennis’ — zo leerde reeds het orakel van Delphi. Alleen door deze inwijding, door indaling in de verborgen diepten van het eigen innerlijk wezen (dat is door Plato’s vaak miskende ‘anamnèsis’ of wederherinnering) leert de mens zijn goddelijk wezen kennen, en deze kennis, die geen intellectuele kennis is, vermag eerst hem in staat te stellen werkelijk *Mens* te zijn. Zelfkennis is zelfbevrijding, is zelfverlossing.

Ons boek zoekt op bescheiden wijze mee te werken aan het verheven doel dat Plato, evenals zijn grote leermeester, Sokrates, steeds voor de geest stond: de mens te helpen

om tot zelfkennis en daarmee tot zelfbevrijding te komen. Ter voorkoming van misverstand zij hier onmiddellijk aan toegevoegd dat het ons blijken zal, dat het streven naar zelfkennis en zelfbevrijding geenszins een egoïstisch streven is. Integendeel, wie zich tot hoogste ideaal stelt mee te werken aan de verlossing van de wereld, zal merken dat hij onmachtig is iets te bereiken, zolang hij zich niet ernstig toelegt op zelfkennis. Elke stap vooruit die op de moeilijke weg van het zelfonderzoek gedaan wordt, betekent tevens een schrede verder op het pad dat uiteindelijk zal voeren tot de verlossing van de wereld.

Bij dit alles moet één ding niet uit het oog verloren worden, willen wij Plato blijven begrijpen. Wanneer hij spreekt over *weten* en over *kennis*, dan bedoelt Plato iets anders

* De genoemde passages zijn ingezonden antwoorden op de vraag: “Wat is in uw ogen de betekenis van Plato voor de hedendaagse mens?” [red.]

dan enkel theoretische, verstandelijke kennis. Hij spreekt over geestelijke kennis, dat wil zeggen over kennis die niet uitsluitend het analytisch product is van een scherp, logisch verstand. De kennis welke hij bedoelt is het onvervreemdbaar, steeds aanwezig, actief bezit van de mens als geestelijk wezen. Slechts als de mens zich niet bewust is van zijn goddelijke kern, kan het gebeuren dat hij zich door andere drijfveren dan door het juiste weten bij zijn handelingen laat leiden. Wanneer dit hem echter overkomt, leeft het ware weten niet in hem en handelt hij dus in – zij het tijdelijke – onwetendheid.

Reeds in de dialoog *Protagoras* spreekt Plato zijn mening hieromtrent zeer duidelijk uit. Wij lezen daar onder andere de veelzeggende passage:

“Welaan dan, Protagoras, openbaar nu ook in dit opzicht uw gedachten; hoe staat ge tegenover de kennis? Hebt ge er dezelfde opvatting over als de massa, of een andere? De opvatting die de massa over de kennis huldigt, is ongeveer deze, dat zij geheel zonder kracht, zonder leidende of beheersende invloeden is. Neen, zonder haar in gedachten dusdanige gesteldheid toe te kennen, neemt men aan, dat bij de mens bij wie (zoals meer dan eens het geval is) kennis wordt aangetroffen, het niet de kennis is, die hem beheerst, doch iets anders: nu eens hartstocht, dan vreugde, dan weer droefheid, een enkele keer liefde en vaak genoeg vrees. Zo stelt men in alle opzichten de kennis voor als een slaaf, omdat zij heen en weer wordt geslingerd door alles wat zij niet is. Nu, is dit uw opvatting over haar, of zijt ge van mening, dat zij iets schoons is, bij machte om de mens te beheersen, zodanig dat hij die weet wat goed en kwaad is, zich door niets zal laten dwingen tot het doen van iets, wat het ook zij, dat niet door kennis geboden wordt? En dat de mens zijn rede tot steun is?”

Het is best mogelijk, dat in de realiteit van het dagelijks leven wij nooit of slechts zeer zelden aan dit door Plato bedoelde weten toekomen. Plato zal de laatste zijn om dit te ontkennen. Niettemin stelt hij dit weten, dit heilige weten mogen wij wel zeggen, als voorwaarde voor een werkelijk verantwoorde ethiek. Wij moeten naar dit weten streven; want slechts geleid door een kennis zoals hier van ons geëist wordt en die geheel in overstemming is met ons diepste wezen, zullen wij kunnen handelen zoals wij behoren te handelen. Of deze eis moeilijk, ja, in de empirische realiteit misschien zelfs nooit geheel vervulbaar is — daarmee hebben wij niet te maken. Dit is juist het grote in Plato, dat hij zuiver en onverbiddelijk, zonder

compromis met de onvolmaaktheden van de praktijk, het essentiële gescheiden houdt van het niet-essentiële. Hij is tot het inzicht gekomen dat iemand die leeft vanuit zijn goddelijke natuur – die ‘God’ gevonden heeft, om het in de terminologie van het Christendom te kleden – dat zo iemand niet tegen beter weten in verkeerd kan handelen. Dit inzicht behoort dan ons richtsnoer te zijn bij al onze beschouwingen, óók al zou het onmogelijk blijken om ons in alle momenten van ons leven door onze goddelijke natuur te laten leiden. Ten aanzien van de ethische normen heeft het geen betekenis dat wij in de praktijk vaak falen, want de praktijk, de empirische realiteit, heeft geen stem wanneer het er om gaat te bepalen wat behóórt. Integendeel, door ons een juist inzicht te verwerven en dit na te streven met alle macht die in ons is, zullen wij er op den duur in slagen deze realiteit op te heffen en op hoger plan te brengen.

In maart worden in Den Haag vier lezingen over Plato gegeven. Zie hiervoor www.stichtingisis.org.

Gesignaleerd

“Menig dode steen is een teken van leven”

De geologen bestuderen vanouds mineralen: de vaste stoffen waaruit onze stoffelijke bol is opgebouwd. Die mineralen laten een zeer grote variatie zien: er zijn al ruim vijfduizend typen kristallen of minerale mengsels beschreven. Robert Hazen, een geoloog uit de Verenigde Staten, doet al enkele jaren onderzoek naar het *totaalbeeld* van de minerale wereld. En komt tot enkele zeer interessante conclusies, zeker als we die in het licht plaatsen van de Theosofia. Zijn stelling is: “Je kunt de rijkdom aan mineralen niet begrijpen als je de geschiedenis van het leven niet kent.”⁽¹⁾

Waarop baseert hij zijn idee? Op de volgende observaties. Om te beginnen is er een periode geweest (de wetenschappers spreken over 2,5 tot 2 miljard jaar geleden), waarin de *toename* van minerale variatie in een versnelling kwam: het aantal typen sprong omhoog van circa 1500 tot 4000. Die snelle toename ging samen met het verschijnen van eencellige organismen (cyanobacteriën) die in staat waren licht op te vangen en zuurstof te produceren. De zuurstof in het water, en later in de lucht, bond zich met de toen aanwezige mineralen, met als gevolg het ontstaan van duizenden soorten geoxideerde, oftewel met zuurstof gebonden, mineralen. In alle latere fasen bleek ook dat een grote stap in de evolutie van de planten en dieren, ogenblikkelijk zorgde voor het verschijnen van een nieuwe groep mineralen. Mineralen en planten en dieren ‘evolueren samen’, was zijn conclusie. Je mag spreken van *minerale evolutie*. Dit inspireerde een journalist tot de kop “Menig dode steen is een teken van leven”.⁽²⁾

Lang niet alle collega's van Hazen zijn blij met de term ‘minerale evolutie’, omdat ze menen dat mineralen niet kunnen evolueren, oftewel hun reacties op de buitenwereld niet kunnen veranderen. Dat gedrag zou altijd hetzelfde zijn, gegeven een bepaalde temperatuur en druk. Maar dat is een aanname, want ze hebben geen experimentele gegevens tot hun beschikking die ouder zijn dan enkele eeuwen ...

Hazen heeft zich in de afgelopen jaren ook gericht op de *zeldzame* mineralen, en die blijken in hoge mate gekoppeld te zijn aan de activiteiten van planten en dieren: tussen de

66 en 80 procent komt er direct uit voort.

Deze feiten vallen perfect op hun plaats in het theosofische beeld dat H.P. Blavatsky en andere theosofische leraren over de evolutie van de Planeet Aarde hebben geschetst. Dat beeld is gefundeerd op deze grondgedachte: dat *ook de mineralen* beziel worden door wezens. Dat in feite alle dingen, alle uiterlijke vormen en lichamen, door bewustzijn worden geleid en bestuurd. Dan zien we ook dat er *geen fundamenteel* verschil bestaat tussen mineralen en planten, want het zijn allebei stadia in de innerlijke groei van wezens: plantaardig bewustzijn heeft meer van zijn innerlijke potenties ontplooid dan mineraal bewustzijn, terwijl een dierlijk bewustzijn weer meer tot uitdrukking brengt dan een plant. Enzovoort, zo voortgaande, via menselijk bewustzijn naar alle gradaties van intelligentie die ruimer en wijzer en grootser zijn dan de mens.

Je kunt de natuurrijken dus zien als leerscholen. Wat leren de wezens in de minerale leerschool? Ze ontplooien hun vermogen om zich in een vorm uit te drukken, om een ordelijke structuur te vormen.

De Theosofia leert dat onze Planeet door zeven grote evolutiefasen gaat, en dat we nu in de vierde ervan zitten. Tussen die fasen in zijn de meeste wezens van onze fysieke planetaire Bol in een spirituele slaaptoestand. Toen de vierde cyclus aanbrak – en we hebben het over zeer langdurige perioden – ‘daalden’ als het ware de golf wezens die tot onze Bol behoren weer af, oftewel, ze begonnen een nieuwe reeks wederbelichamingen op onze fysieke Aarde. Dat gebeurt niet chaotisch, maar zeer ordelijk: eerst verschenen de minst ontwikkelde wezens, de minerale wezens, daarna de plantaardige en dierlijke wezens, en daarna de mens (die toen nog een zeer etherisch lichaam had). Die minerale ‘instroom’ verklaart nu de explosieve toename in typen mineralen, die Hazen waarnam. Die is te vergelijken met het relatief plotselinge verschijnen van alle dierlijke families, in een latere fase (in de zogenaamde cambrische periode). De genoemde cyanobacteriën zijn een groep wezens die zich ergens op de grens van het mineralen- en plantenrijk bevindt.

Elk natuurrijk had dus in de evolutie van onze Planeet

zijn bloeiperiode, zijn periode van versnelde evolutie. In de bloeiperiode van de mineralen, vele miljoenen jaren terug, lieten deze wezens capaciteiten zien, dynamische bewegingen zien, die we nu niet meer van ze kennen. Ze waren veel etherischer, beweeglijker en reageerden actiever dan nu. Momenteel bevinden ze zich in feite in een slapende, passieve toestand.

Evolutie is volgens de Theosofia primair een uitbreiding, ontplooiing van bewustzijn, en secundair, als gevolg, het verschijnen van passende lichamen. Die evolutie nu van mineralen, planten, dieren en mensen is zeer nauw gekoppeld, want de hogere wezens prikkelen of stimuleren de lagere wezens tot innerlijke groei, terwijl de lagere wezens meehelpen om de lichamen van de hogere wezens op te bouwen. Het gevolg van dit alles is, dat elke grote stap in de evolutie van dier en mens, zich weerspiegelt in het verschijnen van hogere planten en mineralen. Robert Hazen heeft die nauwe band tussen deze natuurrijken nu wetenschappelijk kunnen aantonen.

We eindigen deze 'Gesignaleerd' met een voorspelling, op basis van de kennis van cyclussen die we in de Theosofia kunnen opdoen. In elke evolutiecyclus is het *middelpunt* ervan de meest stoffelijke fase. In die midden-fase doet zich altijd de grootste uiterlijke variatie van vormen voor.

Terwijl de cyclus weer spiritualiseert, nadat het middelpunt is gepasseerd, zal er heel geleidelijk meer eenheid in de uiterlijke vormen terugkomen.

Nu zijn we circa 6 tot 9 miljoen jaar geleden het middelpunt van onze Planetaire evolutie gepasseerd, dus vanaf die periode zal geleidelijk de bonte uiterlijke rijkdom aan mineralen, planten en dieren afnemen. Alleen de verst ontwikkelde mineralen zullen overblijven.

Interessant is dan ook de observatie, dat twee derde van de *zeldzame* mineralen zijn oorsprong heeft in het planten- of dierenrijk. Dat zijn de voortrekkers in de minerale wereld, die minerale wezens die – meer dan de andere – de bewustzijnskenmerken van dieren en planten op hun niveau kunnen uiten.

Maar zulke veranderingen zijn voor een geoloog niet eenvoudig waar te nemen, want voor hem is 6 miljoen jaar geleden 'heel recent' ...

Referenties

1. Marcel aan de Brugh, 'Menig dode steen is een teken van leven'. Artikel in NRC Weekend, 12-13 maart 2016, blz. W9.
2. Zie ref. 1.

Uw Vragen

Karma, relaties en maatschappij

Je hebt in het huidige leven relaties met familie en vrienden. Ga je deze relaties weer aan in je komende levens?

Antwoord

Alles vindt plaats op basis van vrije wil. U gaat relaties met mensen aan, omdat u dat *wilt*. En begrijpt u me goed: een relatie aangaan gebeurt niet altijd omdat je iemand aardig of leuk vindt. Je hebt evenzeer een relatie met iemand die je niet aardig vindt. Daarom zeggen wij dat liefde en haat de bindende

factoren in de Natuur zijn.

Dus als u nu – in dit leven – een goede of slechte relatie heeft met uw familie, dan ligt het voor de hand dat u hen in een volgend leven weer tegenkomt. Als u vervreemdt van uw familie, dan zal de relatie ook minder sterk worden of wellicht helemaal ophouden te bestaan. Je ziet dat regelmatig gebeuren. Een zoon of dochter heeft al jaren geen contact meer met zijn of haar ouders. De ouders lijden daar niet onder. Ze hebben bijvoorbeeld andere kinderen met wie ze wel omgaan. En het vergeten kind heeft een ander leven opgebouwd, vertoeft in een andere sfeer, een ander denkklimaat. Dus in dat geval is het

waarschijnlijk dat in een volgend leven er geen of een heel losse relatie is.

Kijk, met uw vrienden heeft u altijd een goede relatie, anders zijn het uw vrienden niet. Dus die komt u zeker weer tegen in een volgend leven.

Kortom: we kiezen in dit leven onze familie, onze vrienden, en – helaas – ook onze vijanden, als we tenminste een negatieve relatie met iemand aangaan.

Vraag

Dus ook de rotzak kom je weer tegen?

Antwoord

Zeker. Als je over iemand spreekt in termen als 'rotzak', dan betekent het

dat je nog een negatieve relatie met hem hebt. Je hebt in dit geval dus je eigen vijand gekozen.

Conclusie: denk nooit negatief over mensen. Noem iemand geen rotzak. Haat niet.

Vraag

Ik heb twee dochters en van de ene heb ik het gevoel dat het mijn moeder is geweest. Kunt u daar wat over vertellen?

Antwoord

Het zou natuurlijk kunnen, maar ik moet u eerlijk zeggen dat ik daarover geen concrete mededelingen kan doen. Ik kan niet in uw vorige leven kijken. Kijk, je kunt de zaak van verschillende kanten belichten. We hebben al vele duizenden keren geleefd en hebben dus met ontzettend veel mensen samengeleefd in verschillende relaties. Uitgesloten is het daarom geenszins dat in een ver of minder ver verleden je kind je moeder is geweest.

Maar weet u, het heeft niet zoveel zin hierover te speculeren. U wordt er niet wijzer van. U krijgt daardoor geen beter inzicht in hoe u het leven moet leiden. Onthoud altijd goed, dat de persoonlijke mens slechts het masker is waarachter de ware mens zich verbergt. Veel beter dan contact te leggen met het masker – de persoonlijkheid – is het contact te maken met de werkelijke mens. En dan maakt het niet zoveel uit in welke *persoonlijke* verhouding je tot elkaar staat.

Vraag

Waardoor word je in een gezin met een bepaald geloof geboren?

Antwoord

Zoals gezegd worden alle relaties uiteindelijk bepaald door de vrije wil. Dat geldt voor familierelaties, vrienden, collega's, burens, maar dat geldt evenzeer voor je relatie met grote verban-

den, zoals een wijk, een stad, een land. Of, zoals u vraagt, met een bepaalde godsdienst. Je wordt niet zomaar in een katholiek, buddhistisch of atheïstisch gezin geboren. Je hebt daar een relatie mee. Wellicht heb je je ooit sterk afgezet tegen een godsdienst. Wellicht was je in je vorig leven een fervent tegenstander van een geloof en – u weet het: antipathie is ook een bindende kracht – daardoor word je geboren in een dogmatisch godsdienstig gezin en ben je het beruchte zwarte schaap in de familie. Het tegenovergestelde is natuurlijk ook mogelijk: je hebt in een vorig leven een sterke affiniteit opgebouwd met bepaalde rituelen, met een zekere mate van devotie en daarom word je in een godsdienstig gezin geboren. Er zijn talloze aantrekkende en afstotende krachten in een mens. Je wordt nooit ergens geboren op basis van slechts één factor. Soms kan een aantrekkende kracht zo sterk zijn, dat die andere krachten als het ware overruled worden. Kunt u zich voorstellen dat iemand in een vorig leven zich heel sterk heeft beziggehouden met de Theosofia? (Die in dat vorig leven waarschijnlijk niet Theosofia werd genoemd, maar dat is natuurlijk bijzaak.) Die theosofische karaktertrekken in hem zijn zo sterk, dat hij in een volgend leven daar geboren wordt, waar hij zijn theosofische werk verder kan verrichten.

Misschien moet hij daarom genoeg nemen met omstandigheden die niet optimaal zijn. Misschien wordt hij wel in een arm gezin geboren of heeft hij een gebrekkig lichaam. Maar dat is voor hem bijzaak, want hij kan weer zijn theosofische draad oppakken en verder bijdragen aan de verspreiding van de Theosofia.

Vraag

In de afgelopen weken is door een groot deel van de wereldpopulatie een soort

vloek over Donald Trump uitgesproken. Hoe ziet u dat in het licht van karma?

Antwoord

Laat ik vooropstellen dat Het Theosofisch Genootschap boven alle politiek staat. Het is uiteraard het goed recht van leden van het Genootschap bepaalde politieke voorkeuren te hebben, maar als organisatie staan we volstrekt boven de politiek.

Dat neemt niet weg, dat ook wij bepaalde tendensen in de samenleving kunnen waarnemen. Wij zien ook dat er ontwikkelingen zijn, die niet blij stemmen. Maar in tegenstelling tot vele anderen, menen wij niet dat de politiek of een politiek leider de oorzaak van problemen is, maar eerder het gevolg van wat er in de maatschappij plaatsvindt.

Laat ik proberen dit uit te leggen.

De nieuwe president van de VS, Donald Trump, heeft bepaalde sterke opvattingen over een groot aantal zaken: over dat de Verenigde Staten vooral aan zichzelf moeten denken, over hoe je met mensen omgaat, over de pers en over wat feiten zijn, over rechtspraak, over vrouwen. Hij is immers iemand die openlijk voor nationalisme pleit en concrete en mentale muren om zijn land wil bouwen. Wie het niet met hem eens, beledigt hij. Zijn meningen heeft hij nooit onder stoelen of banken gestoken. Hij verkondigde ze luid en duidelijk al voor hij president was. Een deel van de Amerikaanse bevolking was het met hem eens en stemde op hem. Overigens was dat maar zo'n dertig procent. Zijn tegenstander, Hillary Clinton, kreeg drie miljoen stemmen meer, maar volgens het Amerikaanse systeem met kiesmannen, werd hij toch wettelijk de hoogste leider van het land. Je kunt dus zeggen dat het Amerikaanse systeem, dat karmisch gegroeid is tot wat het is, alsmede een bepaalde

gedachtestroming in dat land, ervoor hebben gezorgd dat Trump president is geworden.

Natuurlijk leidt zijn agressieve opstelling tot allerlei spanningen. Mensen voelen zich beledigd. Onder illegalen heerst onrust. Beurskoersen stijgen, dus hij wekt ook vertrouwen. Buurland Mexico daarentegen verkeert in angstige afwachting. Er ontstaat ook een grote tegenbeweging, die het tegenovergestelde bepleit van wat Trump wil. Maar is hij nu de oorzaak van al deze problemen, of is hij het gevolg van het feit dat dergelijke karakteristieken in grote delen van het Amerikaanse volk leven? Klaarblijkelijk heersen er onder grote delen van de bevolking sterke nationalistische gevoelens, voelt men zich onrecht aangedaan, kijkt men op een bepaalde manier aan tegen mannen en vrouwen, neemt men het niet al te nauw met de waarheid en vindt men dat rechtspraak niet onpartijdig hoeft te zijn maar alleen het eigenbelang moet dienen. En juist omdat deze ideeën sterk naar voren treden, worden anderen gewekt uit hun passiviteit en stellen ze zich actief op voor waarden die Trump aanvalt en waar ze voorheen nooit bij hadden stilgestaan.

Weliswaar kunnen publieke figuren, onder wie machthebbers zoals de president van de VS, die gevoelens aanwakkeren, maar als ze niet – al dan niet latent – in de bevolking reeds aanwezig zijn, dan zouden ze geen weerklank in het volk vinden en dan was Trump nooit tot president gekozen.

Het is dus het karma van een heel volk, waardoor een bepaalde president het land leidt.

Maar moet dat betekenen – en dat is uw vraag – of wij dan op eenzelfde manier tegen Trump aan moeten schoppen zoals hij tegen zoveel van zijn tegenstanders schopt? Moeten we een banvloek over hem uitspreken?

Nee, we geloven niet dat schoppen tegen iets of iemand ooit tot een betere wereld leidt. Vecht niet *tegen* iets, maar vecht *voor* iets. En dat ‘vechten’ is uiteraard figuurlijk bedoeld.

Kijk, als wij die tendensen in de Amerikaanse samenleving niet zien zitten, laten we dan hier gedachten denken en handelingen verrichten met een tegenovergestelde karakteristiek. Vinden we het bouwen van een muur bij de grenzen van een land verwerpelijk, laten wij dan open grenzen houden. U zegt misschien: “Maar daar ga ik niet over.” Dan zeggen wij: “Daar gaat u wel over.” U kunt open grenzen houden in uw denken. U kunt een open mentaliteit ontwikkelen. En naarmate meer mensen zo in het leven staan, zal een land, of een werelddeel, en uiteindelijk heel de wereld, geen grenzen meer kennen. Vindt u dat je eerlijk moet omgaan met de feiten? Vindt u dat zogenaamde ‘alternatieve feiten’ gewoon leugens zijn? Prima. Houdt u dan zelf altijd aan de waarheid. Zoek met een open *mind* waarheid en heeft u die gevonden, houdt u daar dan aan. Sjoemel daar niet mee.

Vindt u dat de rechtspraak een onafhankelijke macht moet zijn? Houdt u dan ook aan de wet en respecteer degene die de wet toepast. Bent u het niet eens met de wet, probeer die te veranderen met eerlijke en geweldloze middelen. Vindt u dat je mensen niet moet beledigen, ook als ze een andere mening hebben dan u? Uitsstekend! Respecteer dan vriend en vijand. Je hoeft niet in te stemmen met hun opinies, maar zie achter de mening de mens. Elk mens is in essentie een edel wezen, hoe verblind hij soms ook kan zijn.

Wat dat betreft heeft ons land een goed voorbeeld gegeven. Toen Trump een financiering van 575 miljoen dollar schrapte voor hulporganisaties die in veertig arme landen vrouwen adviseren

en helpen bij gezinsplanning en abortus, richtte minister Ploumen een internationaal fonds op, waarmee ze het werk dat eerst vanuit de VS gesteund werd, hoopt te kunnen voortzetten. Haar ministerie gaf te kennen dat het natuurlijk het besluit van een democratisch gekozen president respecteert, maar het er niet mee eens is en dus zelf beleid gaat uitvoeren waardoor de negatieve effecten van het Amerikaanse stopzetten van de financiering, zullen worden tenietgedaan.

Kortom, wat goed tot ons door moet dringen is, dat we zelf de verandering moeten zijn die we in de wereld willen zien. De kwaliteit van een regering wordt bepaald door de kwaliteit van de mensen die in een land wonen.

We moeten dus mededogend staan ten opzichte van de regering Trump. Dat wil niet zeggen dat we instemmen met wat wij verkeerd vinden gaan in dat land. Dat zou juist *geen* mededogen zijn. Maar we moeten onze visie nooit geven als iemand die gekwetst is in zijn trots, iemand die het altijd beter weet, iemand die de ander maar dom of vreemd vindt.

Zie hoe de groten der aarde, zoals Gandhi, Nelson Mandela en Martin Luther King omgingen met maatschappelijke problemen. Ze stonden *voor* hun zaken, maar ze stonden nooit *tegen* de mensen die het niet met hen eens waren.

Vragen over evolutie

Wat is het uiteindelijke doel van de evolutie? En hoe vaak reïncarneer je voordat het doel is bereikt?

Antwoord

Elke incarnatie biedt ons de kans meer van de sluimerende vermogens in ons

bewustzijn te ontplooiën. Evolutie is volgens de Theosofia het actief maken, naar buiten brengen van onze inherente mogelijkheden, dus vermogens die we reeds in de kiem in ons dragen. Onze geestelijke kern is een directe uiting, een direct kind of uitvloeisel van het Ene Kosmische Leven, en op grond daarvan dragen we alle – en ‘alle’ betekent zelfs ‘grenzenloze’ – Kosmische vermogens en krachten in ons. Momenteel hebben we als groeiend, evoluerend wezen het stadium van denkend, zelfbewust wezen bereikt. Dat mens-zijn zijn we nu aan het vervolmaken, vaak met vallen en opstaan. Het vereist het wakker roepen van al onze hogere denkaspecten: van ons inzicht in de achterliggende verbondenheid van al wat leeft, en ons inzicht in de rol die wij daarin spelen ... en het inrichten van ons leven volgens die inzichten. Wie zover is dat hij zijn menselijke vermogens tot vrijwel de hoogste graad van volmaaktheid heeft geactiveerd, en ze beheerst en in harmonie met elkaar weet te gebruiken, kunnen we een ‘Buddha’ of ‘Christus’ of ‘verlichte’ noemen. Hij is *als mens* bijna volleerd. Dat is inderdaad ons doel ... maar tegelijk is die menselijke evolutie niets anders dan een voorbereiding op een hogere leerschool die ons daarna wacht: op het naar buiten brengen van onze goddelijke vermogens, waarbij we een veel edeler en grootser veld van ervaring zullen betreden. Er is dus theosofisch gezien geen absoluut einddoel, geen ‘laatste finish’, zeer zeker niet. Er is altijd een grootere en edelere fase nog voor ons. Na elk zogenoemd ‘diploma’ dat wij op het kosmische pad van evolutie halen, is er *voortgezet* onderwijs! We gaan onze verworven wijsheid en vermogens inzetten voor een hoger doel. Logisch, want er is geen grens aan de ontplooiing van bewustzijn.

Terugkomend op de vraag, hoeveel incarnaties het duurt voor we volmaakt mens zijn geworden: dat hangt van onszelf af. Immers, niemand dwingt ons om daadwerkelijk onze huidige, beperkte visies in te ruilen voor meer universele, en om te trachten elke dag met iets meer wijsheid en mensenkennis te handelen.

Het hele proces van innerlijke groei kan om die reden lang of kort duren, meer of minder incarnaties in beslag nemen, afhankelijk van de keuzen die we zelf dagelijks maken. Wij zijn zelf onze geestelijke motor of onze hinderpaal.

Vraag

Wat betekent verlichting?

Antwoord

Verlichting wil zeggen het *ontwaken* in ons bewustzijn van het sluimerende geestelijke licht, oftewel van de directe, ongesluierde visie van waarheid. De duisternis van de illusies van het persoonlijke denken wordt verdreven door het licht van een grotere waarheid. In haar meest volledige vorm is verlichting het bereiken van *Buddhaschap*: volmaakte visie, volmaakt mededogen, zo volmaakt als menselijkerwijze mogelijk is.

Maar ook nu al kunnen we, als onze intentie onzelfzuchtig is, verlichte gedachten denken. Die herkennen we, omdat ze altijd gericht zijn op het welzijn van een groter geheel, dus niet gericht op ons eigen wel en wee. Zulke verlichte gedachten geven ons begrip van het doel van het leven, en van de oorzaken van de problemen in onze medemensen en in onszelf, zodat we die oorzaken bij de wortel kunnen aanpakken. Zodat we veel lijden kunnen vermijden. Ze verlichten het pad, ze brengen visie en vrede en harmonie ... in ons en in onze medemensen.

Vraag

Over dieren en evolutie: dieren sterven uit. Wat betekent dat voor hun evolutie?

Antwoord

Om te beginnen: niet alle diersoorten sterven momenteel uit. Dat geldt maar voor een deel van de soorten, terwijl andere soorten juist sterk gedijen. Meestal zijn dat de soorten die in staat zijn in een menselijke omgeving te leven, denkt u maar aan de meeuwen, duiven en kauwtjes in onze steden.

Niettemin zien we dat de mens door zijn hebzucht, in combinatie met zijn technische kunnen, grote stukken natuur verdelgt. Op veel plaatsen worden bossen omgezet in plantages, of erger nog, zodanig gekapt dat er dorre gebieden overblijven. Hierdoor worden veel dieren en planten bedreigd.

Nu zijn dieren en planten net als wij integrale, levende delen van onze Planeet. Ze zijn even onmisbaar als de mensheid onmisbaar is. Indien mensen door kortetermijn-winstbejag deze wezens hun leefgebied ontnemen, kunnen ze hun rol in het grote Aardse netwerk van leven niet meer spelen. Wijzelf, de veroorzakers, zullen vroeg of laat de gevolgen oogsten van de disharmonie die we daardoor hebben teweeggebracht. Immers: elke daad die we verrichten zal een overeenkomstig gevolg oproepen die op ons terugwerkt (‘karma’). In feite oogsten we die gevolgen nu al: het wordt wereldwijd steeds moeilijker om aan goed drinkwater te komen, en in sommige steden betalen de mensen er veel geld voor. Ook neemt het oppervlak bruikbaar landbouwareaal af, onze zeeën raken leeggevestigd, enzovoort.

Stel dat een diersoort uitsterft, wat betekent dat voor de wezens die deze dierlijke lichamen bezielde? Dat hangt af van de oorzaken van hun uitsterven. Als een soort geforceerd uitsterft, of sterk

vervroegd uitsterft door toedoen van de mens, ontnemen we een groep dierlijke bewustzijnen de gelegenheid zich in het voor hen meest passende lichaam te incarneren, en belemmeren we dus hun innerlijke groei. De ‘school’ – want een diersoort is niets anders dan een tijdelijke leerschool voor een bepaalde groep wezens – sluit vervroegd, en de leerlingen van die school raken tussen wal en schip: ze waren nog niet uitgeleerd, en zijn in feite nog niet toe aan de volgende stap. Dat leidt tot problemen in hun verdere evolutie.

Maar diersoorten kunnen ook uitsterven omdat de complete Planeet Aarde een nieuwe evolutiefase ingaat. Oude lichamen maken dan geleidelijk plaats voor andere, nieuwe lichamen die meer mogelijkheden in zich dragen, en de passende leerschool zijn voor een volgende stap in de evolutie van het dierenrijk. Van zulke uitstervings- en vernieuwingsgolven zijn er in het verleden al vele geweest: de paleontologen kennen er zeker wel vijf.

In iets kleiner verband kunnen soorten ook uitsterven als hun speciale tak van evolutie een stap verder maakt: we weten bijvoorbeeld dat de paardachtigen lang geleden kortere poten hadden en dat de walvissen vroeger landdieren waren.

Wat zijn dan de gevolgen van het uitsterven? Voor een deel van de dierlijke wezens is het simpelweg de overgang van de ene leerschool naar een hogere leerschool. Zij waren er rijp voor. Een ander deel – dat al eerder sterk vertraagd was in hun innerlijke groei – kan de algemene voortgang van het evolutieproces niet meer bijbenen, en valt in slaap. Ze vinden binnen onze Planeet niet meer de omstandigheden waarin zij zich kunnen uiten. Later, in een andere grote cyclus van onze Planeet, zullen ze weer de kans krijgen hun evolutie voort te zetten.

Vraag

Wat is er gebeurd met de Azteken-cultuur?

Antwoord

Menselijke culturen zijn leerscholen. Elke grote menselijke cultuur heeft haar jeugdfase, haar fase van grootste kracht en ontplooiing, en verdwijnt dan geleidelijk naar de achtergrond. De ego's die deze cultuur opbouwden, zijn dan toe aan een andere leerschool, een andere cultuur. We reïncarneren steeds in die cultuur die op dat moment de meest geschikte evolutionaire lessen voor ons biedt. En dat wisselt nogal eens!

Zij die ooit geïncarneerd zijn in de Azteekse samenleving, zullen in een volgend leven dus hun innerlijke reis voortzetten in een andere cultuur. Dat zal meestal een cultuur zijn die, wat haar karakteristieken betreft, sterk lijkt op de oude Azteekse cultuur. Immers: mensen ontplooiën hun denkvermogen geleidelijk, ze veranderen hun denkgewoonten heel geleidelijk.

Voor zover we nu weten, was de Azteekse cultuur niet zo'n spirituele cultuur. De nadruk lag meer op het veroveren van een groot grondgebied, waarbij vele volkeren – die mogelijk spiritueler ingesteld waren – werden geknecht. Het veel oudere mystieke centrum Teotihuacan was voor de Azteken evenzeer een raadsel als voor de hedendaagse onderzoeker.

Azteken waren wel heel goed in organiseren: denk alleen maar aan hun landbouw, die ze voor een deel op vloten bedreven.

Vraag

Is er een Planeet met een soortgelijke beschaving als de onze ergens in het heelal?

Antwoord

De Theosofia of Oude Wijsheid biedt

ons een heel andere visie op het heelal dan de huidige wetenschap. Volgens de Theosofia zijn alle dingen, alle manifestaties beziel. Elke Planeet, elke Zon is de uiting van een enorme groep wezens, die tezamen zo'n Planeet of Zon opbouwen, bezielen en leiden. Zo'n gezamenlijk optredende groep wezens bestaat altijd uit meerdere niveaus van evolutie: goden (wezens die verder zijn gevorderd dan de mens), mensen, dieren, planten, mineralen en elementalen. Geen natuurrijk kan worden gemist, want ze vullen elkaar aan. Dus alle Planeten en Zonnen hebben hun 'mensheden': wezens die bezig zijn hun *denkvermogen* te ontplooiën. Dus, ja, het ligt voor de hand dat er vele Planeten zijn met mensheden die in een soortgelijke evolutiefase zijn als wij nu en op dit moment soortgelijke beschavingen ontwikkelen. Maar dat wil helemaal niet zeggen dat zij zich uiten in lichamen die op de onze lijken. Talloze andere Planeten zullen op dit moment in een andere fase verkeren, waarbij hun mensheid zich niet tot uitdrukking brengt op het stoffelijke gebied dat wij met onze zintuigen en instrumenten kunnen waarnemen, maar op een etherischer of stoffelijker gebied. Kort gezegd: elke Planeet heeft zijn eigen mensheid ... maar die is niet altijd op de voor ons zichtbare Bol van die Planeet actief.

Activiteiten Agenda

Lezingen in maart, april en mei 2017

Plato en zijn betekenis voor onze tijd

In Plato's dialogen staat steeds de zoektocht naar het Schone, het Ware en het Goede centraal. Twee en een half millennium verder is deze zoektocht voor velen nog onbeantwoord. Veel mensen verliezen zich in de drukte van alledag en worden geleefd door de uiterlijke realiteit. Sommige mensen zijn zelfs cynisch geworden ten opzichte van de mogelijkheid of we überhaupt antwoord kunnen vinden op levensvragen. Is waarheid wel te vinden? Bestaat er universele goedheid of rechtvaardigheid? Is er een oorsprong en bestemming van de mens aan te wijzen? Kortom, in deze tijd worstelen we nog altijd met de vragen die Plato stelde. Zijn antwoorden zijn echter voor een groot deel verborgen gebleven. Plato's dialogen staan vol met metaforen, mythen en mystiek. Bewust, omdat Plato, als ingewijde in de Mysteries van het oude Griekenland, gebonden was aan geheimhouding. De leringen uit de Mysteriescholen, die een volledig antwoord op levensvragen bieden, vertrouwde hij alleen aan zijn directe leerlingen toe binnen de muren van zijn Academie. Vanaf 1875 is er echter veel meer van deze kennis publiekelijk gemaakt. Daarmee kunnen we de boodschap van Plato opnieuw bekijken en leren begrijpen, en wordt de betekenis ervan, voor onze tijd, helder. Het inzicht dat Plato biedt op de werkelijkheid in een tijd van nepnieuws staat centraal in de eerste lezing.

In de tweede lezing bekijken we hoe Plato's uitspraak dat ideeën de wereld regeren toe te passen is op hoe onze wereld nu geregeerd wordt. In de derde lezing laten we de tijdloosheid zien van zijn stelling "leren is her-inneren". In de vierde lezing tonen we hoe universeel de weg is die Plato – in lijn met de Mysteriescholen – aanwijst om tot wijsheid te komen.

DEN HAAG

- 01 maart Plato: stichter van een Mysterieschool
- 08 maart Ideeën regeren de wereld
- 15 maart Leren is her-inneren
- 22 maart De weg van wijsheid

Evoluerende goden, mensen en dieren

Alle levende wezens evolueren. Evolutie wordt hier niet opgevat in de materialistische betekenis, maar in de zin dat de mogelijkheden en eigenschappen die in een wezen zitten, worden ont-wikkeld, naar buiten gebracht.

Evolutie is niet goed te begrijpen als je geen beeld hebt van *emanatie*. Dit van oorsprong Latijnse woord betekent 'uitvloeiing' en het houdt in dat alle wezens voortgevloeid zijn uit een verder ontwikkeld wezen, die ook weer voortgevloeid is uit een nog verder ontwikkeld wezen. Schep-ping bestaat niet. Alles is er altijd geweest en zal er altijd zijn, maar alles verandert en groeit voortdurend.

Alle levende wezens in onze kosmos komen door het emanatieproces voort uit dezelfde Bron. Daarom kunnen we ook niet zonder elkaar. Er is geen evolutie mogelijk zonder samenwerkingen met anderen. Dit komt vooral in de tweede lezing naar voren, waar het begrip 'levensgolf' wordt besproken.

In de derde lezing zoomen we in op de huidige grote evolutiefase, het Kāli-Yuga. Hoewel dit tijdperk vaak gezien wordt als een donkere, zware tijd, is het vooral nu dat we in wijsheid en spiritualiteit kunnen groeien.

De laatste lezing ten slotte gaat in op de drie werelden waarin de mens leeft en waarin hij kan groeien: de fysieke, mentale en spirituele wereld. In al die werelden laten we sporen na. Er zal worden geprobeerd uit te leggen dat naarmate de kwaliteit van je mentale en spirituele 'footprint' hoger is, die fysieke 'footprint' kleiner wordt.

DEN HAAG

- 29 maart Evolutie en emanatie
- 05 april Groeien doen we gezamenlijk
- 12 april Uitdagingen in ons tijdperk, het Kāli-Yuga
- 19 april De fysieke, mentale en spirituele 'footprint'

OVERIGE STEDEN

- 03 maart in Amsterdam
- 07 maart in Arnhem
- 15 maart in Leiden

De zin van het leven

In het licht van reïncarnatie en karma

“Waarom ben ik wie ik ben?”

In deze lezing wordt u inzicht gegeven hoe u de meest wezenlijke vraag kunt beantwoorden. Niemand anders dan uzelf kan die vraag beantwoorden. Maar er kunnen wel aanwijzingen gegeven worden *hoe* die vraag te beantwoorden.

Als je op zoek gaat naar je ‘ik’, dan kom je er al snel achter dat er feitelijk verschillende ‘ikken’ zijn. De ‘ik’ die je meestal bent, heb je niet gekregen van je ouders. Je bent niet wie je bent dankzij je DNA. Die ‘ik’ heb je zelf gedurende vele levens gevormd. De mens is geen onbeschreven blad, zoals iedereen die opgroeiende kinderen goed heeft geobserveerd, weet.

Toch is die ‘ik’ niet het ware Zelf. Soms kunnen we flitsen van dat diepste Zelf herkennen. Maar we hoeven niet op die flitsen te wachten. We kunnen ook actief ernaar op zoek gaan en vanuit ons ware Zelf leven. Als ons dat lukt, begrijpen we pas echt onszelf, onze medemensen en onze verwantschap met al wat leeft. Bovendien ervaren we dan ook wat de zin van het leven is.

OVERIGE STEDEN

05 maart in Eindhoven
08 maart in Middelburg
14 maart in Utrecht
21 maart in Rotterdam
31 maart in Amsterdam
04 april in Arnhem
12 april in Leiden

DEN HAAG

26 april De mens erft zichzelf
03 mei Leer je diepste Zelf *kennen, worden en zijn*
10 mei De zin van het leven

Mededogen: voorbij meditatie en mindfulness

Het Theosofisch Genootschap werd met maar één basisgedachte en doel opgericht: mededogen, of anders gezegd: alle levende wezens stimuleren het beste in zich tot ont-plooiing te brengen. Iedereen die rondkijkt in de wereld, beseft dat er nogal wat valt te verbeteren. Dat roept de vraag op: “wie ben ik om dat te kunnen?” Het is niet voldoende als iemand u toeroept “u kan het”, want u moet het zelf ontdekken. Dit is het doel van deze lezing: het zelfstandig opbouwen van een spirituele levensvisie, waarin de handvatten liggen van het wat, waarom en hoe van zelfhervorming en maatschappelijke hervorming.

Verder stellen we een aantal vragen die actuele betekenis hebben. Immers, heel veel mensen menen tegenwoordig dat mediteren, ‘mindfulness’ en vergelijkbare technieken dé oplossing zijn om de wereld weer in harmonie te brengen. Maar de vraag moet gesteld: wat bereiken we ermee — en kunnen we niet wezenlijk méér?

Ten slotte laten we zien dat de Theosofia ons een volkomen andere visie geeft op het begrip ‘verantwoordelijkheid’. Een visie die weinig te maken heeft met ‘dat loodzware gevoel op je schouders’, en alles met ware Zelfkennis.

OVERIGE STEDEN

02 april in Eindhoven
05 april in Middelburg
11 april in Utrecht
18 april in Rotterdam

Ga naar www.stichtingisis.org
voor het complete lezingenoverzicht

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van
den Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 26,50 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 15,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 2,50
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belastend door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)